

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 574 • 22. ožujka 2019. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojn timer.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

10 godina

ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U NATO-U

RAZGOVOR
BRIGADIR
MIJO VALIDŽIĆ
ZAPOVJEDNIK GOMBR-a

NATJECANJE ZA NAJBOLJI
BORBENI TIM GOMBR-a

ISSN 1330 - 500X

PRINTED IN CROATIA

0 1 2 1 9

9 771330150003

AFRIČKI DAMENI

Damen Shipyards Cape Town (DSCT), južnoafrička podružnica poznate nizozemske brodograđevne tvrtke, 23. veljače svečano je položila kobilicu prvog u klasi višenamjenskih obalnih ophodnih brodova (*Multi-mission Inshore Patrol Vessel – MMIPV*) za južnoafričku mornaricu. [str. 25]

BROJ 574 2019

SADRŽAJ

Nakladnik: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSI S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjusak@morh.hr), Iva Gugo, Martina Butorac, Doris Ravlić

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmaric@morh.hr), Iva Gugo, Fotografi: Tomislav Brandt, Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing: Mila Badrić Gelo, tel: 3784-243; fax: 3784-322. Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

POVOLJNIJI FITBIT

Fitbitova Versa jedan je od zanimljivijih pametnih satova predstavljenih prošle godine. Uz atraktivan dizajn te većinu opcija koje danas tražimo od nosivih uređaja, pažnju privlači i cijenom od 200 dolara. [str. 51]

PRIKAZ OPREMLJENOSTI I VJEŠTINA
U PRIGODI OBILJEŽAVANJA 12. OBLJETNICE
GARDIJSKE OKLOPNO-MEHANIZIRANE BRIGADE
(GOMBR), U VINKOVICIMA JE ODRŽAN TT ZBOR TE
SU PRIKAZANE METODSKO-POKAZNE VJEŽBE
[str. 12]

MORH I OSRH

RAZGOVOR

brigadir Mijo Validžić,
zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade [4]

ODLUČNA POTPORA

Povratak 9. HRVCON-a iz misije [7]

OBLJETNICA

Deset godina Hrvatske u NATO savezu [8]

RAZGOVOR

Umirovljeni general-bojnik Jeronim Bazo,
direktor RACVIAC-a [10]

GOMBR

Natjecanje za najbolji borbeni tim GOMBR-a [14]

EFPBG-USA

Hrvatski vojnici na vježbi u povodu 20 godina članstva
Poljske u NATO savezu [18]

PREDSTAVLJAMO

Medicinske sestre i tehničari u Domovinskom ratu [20]

OSRH

Prisegnuo 24. naraštaj dragovoljnih ročnika [22]

ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

Hodnja na Velebit u spomen na poginulog junaka [23]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Avion za australsku *superbazu* [24]
Katar kupuje Altaye [24]
Japanske uzdanice [26]

TEHNOLOGIJE

Sigurnost na dlanu:
oprezno s društvenim mrežama i
aplikacijama! [27]

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Orlovi se vraćaju [34]

Naslovnicu izradio Predrag BELUŠIĆ

www.hrvatski-vojniki.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2019.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

RAZGOVOR

Pripadnici GOMBR-a bit će nositelji glavnog obučnog događaja Hrvatske kopnene vojske u 2019., kompleksne vježbe Puma 19 na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" u Slunju, a s Tenkovskom satnijom sudjelovat će i na međunarodnoj vojnoj vježbi Combined Resolve XII u Hohenfelsu u SR Njemačkoj

brigadir
Mijo Validžić,
 zapovjednik Gardijske oklopno-
 -mehanizirane brigade

OD AMERIČKIH PARTNERA DO ZA SUDJELOVANJE U AKTIVNO

Uoči obilježavanja 12. obljetnice Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske razgovarali smo s njezinim zapovjednikom brigadrom Mijom Validžićem. Brigadir Validžić zapovijedanje GOMBR-om preuzeo je u srpnju prošle godine, a u razgovoru za Hrvatski vojnik otkrio je koje su najvažnije vježbe na kojima će pripadnici GOMBR-a ove godine sudjelovati. Posebno se osvrnuo na povratak Puma u Varaždin nakon desetogodišnjeg izbjavanja te na suradnju s civilnim vlastima u mjestima u kojima su postrojbe Brigade raspoređene...

Možete li se osvrnuti na prošlogodišnje vježbe i obučne događaje u zemlji i inozemstvu na kojima su sudjelovali pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade?

Dinamika posla u Gardijskoj brigadi vrlo je intenzivna. Osim redovitih zadaća, sudjelujemo na brojnim domaćim i međunarodnim vježbama i pripremama za mirovne misije i operacije potpore miru. Tu je i potpora civilnim institucijama, u čemu smo napravili znatan iskorak. Od važnijih vježbi istaknuo bih Mir, koja se provodi svake godine i tijekom koje certificiramo svoje snage za NATO-ovu opera-

ciju Odlučna potpora u Afganistanu. Osim spomenute, ističem i vježbe Vulkan, Sokol te Kuna, koja je uključivala i naše nove borbene helikoptere Kiowa Warrior. Značajno je i uvježbavanje ukrcaja borbenih vozila na plovila, njihova prevoženja i iskrcaja, koje smo provodili s Hrvatskom ratnom mornaricom. Kruna prošlogodišnjeg uvježbavanja je Velebit 18 – Zdržena snaga, vježba na kojoj je sudjelovalo više od tisuću pripadnika GOMBR-a, prikazavši što ta postrojba može u smislu ljudstva, tehnike, sposobnosti, osposobljenosti... Vjerujem da smo u najboljem svjetlu pokazali spremnost za izvršenje svoje temeljne misije, a to je obrana domovine. U vježbama ujedno pokazujemo i spremnost za potporu civilnim institucijama, gdje kao važna sastavnica sustava domo-

Martina BUTORAC, snimio Tomislav BRANDT

BIVAMO POHVALE OSTI U POLJSKOJ

vinske sigurnosti sa svojim sposobnostima pomažemo u slučaju poplava, požara i ostalih vremenskih nepogoda, brzim i učinkovitim djelovanjem pripadnika i tehnike koju imamo na raspolaganju

Koje su najvažnije vježbe na kojima će pripadnici GOMBR-a sudjelovati ove godine?

Ova će godina biti možda malo manje zahtjevna od prethodne. Kao i svake godine, sezonu smo počeli vježbom Mir 19-1, a nastavljamo vježbom Štit, gdje je angažirana PZO bojna koja provodi gađanje

ciljeva u zračnom prostoru. Slijedi vježba Puma 19, u srpnju na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" u Slunju. Riječ je o glavnom obučnom događaju Hrvatske kopnene vojske u 2019. i jednoj od kompleksnijih vježbi koje HKoV planira i provodi. Nositelj vježbe je Zapovjedništvo GOMBR-a, a naša 2. mehanizirana bojna Pume je primarna obučna skupina. Osim nas, na vježbi će sudjelovati sastavnice podređenih postrojbi HKoV-a – pješačke pukovnije (pričuvne), Topničko-raketna pukovnija, PZO pukovnija, Inženjerijska pukovnija, Bojna veze, sastavnice ZzP-a, HRZ-a, vojnoobavještajni

modul iz Središnjice za obavještajno djelovanje. Kako bismo stekli preduvjete za tu vježbu, moramo provesti cijeli niz aktivnosti – od pojedinačnih i skupnih gađanja do simulacije u Simulacijskom središtu, vježbi na zemljištu... Za ovu je godinu specifično naše sudjelovanje na vježbi Combined Resolve XII, koja je planirana u kolovozu u Hohenfelsu u SR Njemačkoj. Ondje ćemo sudjelovati s Tenkovskom satnijom u ulozu suprotne strane (OPFOR). Na vježbu upućujemo 65 pripadnika Brigade, odnosno 16 tenkova i njihove posade.

Koje međunarodne misije i operacije očekuju pripadnike GOMBR-a?

Kad je riječ o međunarodnim misijama i operacijama, 40 pripadnika postrojbe upravo je upućeno u misiju u Afganistan, a u listopadu šaljemo bitnicu SVLR (samohodni višecijevni lanseri raketa) i 70 pripadnika u eFPBG-USA u Poljsku. Pripadnici koje smo dosad slali pokazali su se izvrsnim te su izvršili sve što se od njih očekuje. Dobili smo pohvale od svih s kojima smo sudjelovali u zadaćama, posebno od američkih partnera.

Jeste li zadovoljni tenkovima M-84 koji dolaze s revizije iz Đure Đakovića?

Dio tenkova prošao je generalnu reviziju, kojom smo zadovoljni, ali nije riječ o potpunoj modernizaciji. Ujedno se zamjenjuju radiouređaji sukladno NATO-ovu standardu, čime nam se omogućava učinkovito izvršavanje dodijeljenih zadaća.

Je li u idućem Dugoročnom planu razvoja možda predviđena nabava novih tenkova ili novih BVP-ova? Koja su vam sredstva najpotrebnija?

Dugoročni plan razvoja još nije završen. U tijeku je njegova izrada i do kraja godine trebao bi biti gotov. Tenkovi M-84 uz provedbu revizije zadovoljavaju naše potrebe u planskom razdoblju, a što se tiče mehaniziranog pješaštva, ono je opremljeno borbenim vozilima BVP M-80, koja služe svojoj svrsi i omogućavaju izvršenje zadaća. Mi vojnici uvijek želimo više sredstava za obuku pa se tako nadamo da ćemo uskoro dobiti novija sredstva, ali dotad ćemo učiniti sve kako bismo u potpunosti izvršili sve dodijeljene zadaće.

Na prošlogodišnjem natjecanju najboljih tenkovskih i oklopno-mehaniziranih posada GOMBR-a sudjelovali su i pripadnici Logističke brigade Slovenske vojske. Je li ove godine planirano sudjelovanje pripadnika i drugih oružanih snaga partnerskih zemalja?

Natjecanje je pokrenuto kako bi se vidjelo gdje smo po pitanju tehnika i procedura te osposobljenosti tenkovskih i oklopnih postrojbi. Kako bismo ostvarili cilj da uz naše posade budu i posade drugih zemalja te da natjecanje poprimi i međunarodni karakter, pokrenuti su pregovori na svim razinama. Upravo sam potpisao pozivno pismo i slovenske vojnike očekujemo i ove godine, a interes za sudjelovanje pokazali su i pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Prošle godine osvojili smo prvo mjesto i to mi je bilo osobito drago. Naši pripadnici dovoljno su uvježbani, zadaće su izvršili na najvišoj razini i pobijedili.

Planirate li možda poslati tenkovsku ekipu na NATO-ovo natjecanje Strong Europe Tank Challenge?

O tome je bilo riječi, ali smo zbog nekih tehničkih uvjeta kojima nismo mogli udovoljiti odustali.

RAZGOVOR

Kako su se pripadnici Puma snažili u Varaždinu? Što je sad s vojarnom u Našicama? Koristi li se tamošnji poligon?

Pume su se nakon deset godina izbjivanja vratile u svoj matični grad u kojem su ustrojene. Veći je dio pripadnika s područja sjeverne Hrvatske, tako da možete samo zamisliti njihovo oduševljenje kad su se nakon deset godina vratili u sredinu u kojoj su prije radili. Ondje smo napravili velik iskorak u pogledu uređenja prostorija i zgrada za život i rad. Jednu smo zgradu uredili u potpunosti, druga je u završnoj fazi, restoran je u funkciji za podjelu hrane, a do kraja godine trebao bi biti završen i blok za pripremu hrane. Čeka nas još dovršetak sportskih terena i vježbališta. Ima puno posla, a moram napomenuti da smo znatan dio radova napravili svojim snagama, uz veliku pomoć pripadnika Zapovjedništva za potporu (ZzP), kojima i ovaj put zahvaljujem. Naši su pripadnici obavili pripremu za građevinske radove, koje su izvodile civilne tvrtke i pripadnici ZzP-a. Odlaskom Puma u Varaždin, 2. mehanizirana bojna Sokolovi dobila je veće kapacitete za smještaj i obuku te su poboljšani uvjeti boravka, života i rada u vojarni 132. brigade u Našicama. Objekt ćemo sanirati kroz dvije faze. U prvoj fazi, tijekom ove godine, bit će uloženo milijun i pol kuna za saniranje krovništva, a iduće godine bit će uloženo pet do šest milijuna kuna te će se zgrada u potpunosti dovesti u funkciju. Vojno vježbalište "Grbavica" zadnje je dvije godine prilagođeno provedbi obuke mehaniziranog pješništva, a sve zahtjevne radove izvršili smo vlastitim kapacitetima i snagama. Blizina vježbališta i njegova konfiguracija od velikog je značaja za uvježbavanje vozača borbenih vozila pješništva.

Osim u varaždinskoj, kakvi su infrastrukturni zahvati obavljani u ostalim vojarnama u kojima djeluje GOMBR te kakvi slijede?

Zbog drukčijih odluka o razmještanju postrojbi više se godina nije ulagalo u infrastrukturu pa sad treba uložiti velika sredstva u nešto što se koristilo, a nije se obnavljalo. Izvršili smo određena ulaganja i u vojarnu "3. gardijske brigade Kune" u Đakovu. Prošle se godine Hrvatska vojska vratila u Vukovar, a imali smo čast da se jedna od naših postrojbi prva vrati u Grad Heroj. U sklopu priprema za ulazak vojske u Vukovar poduzeti su opsežni infrastrukturni radovi u vojarni "204. brigade Hrvatske vojske" u cilju stvaranja

Kad je riječ o međunarodnim misijama i operacijama, 40 pripadnika postrojbe upravo je upućeno u misiju u Afganistan, a u listopadu šaljemo bitnicu SVLR (samohodni višecijevni lanseri raketa) i 70 pripadnika u eFPBG-USA u Poljsku. Pripadnici koje smo dosad slali pokazali su se izvršnim te su izvršili sve što se od njih očekuje. Dobili smo pohvale od svih s kojima smo sudjelovali u zadaćama.

što kvalitetnijih preduvjeta za život i rad pripadnika GOMBR-a. Počela je i izrada dokumentacije za nastavak radova u Vukovaru sa zadaćom stvaranja pretpostavki za izmještanje cijele Inženjerijske bojne.

Pripadnici GOMBR-a prošle su godine sanirali brojne objekte u Vukovaru. Kakva je suradnja s vukovarskim civilnim vlastima i planirate li je i ove godine nastaviti?

Hrvatska vojska zajedno s policijom dala je tijekom Domovinskog rata velik doprinos u obrani tog dijela Hrvatske. Na tom nasljeđu nastavljamo graditi izvrsne odnose s civilnim institucijama i lokalnim stanovništvom. I ranijih smo godina pomagali Vukovaru, a prošle smo počeli veliku akciju uklanjanja objekata srušenih i oštećenih tijekom Domovinskog rata i tim tempom nastavljamo. Ostvarujemo suradnju u svim mjestima u kojima su naše postrojbe raspoređene, taj odnos negujemo i nastaviti ćemo tako. Iznimna mi je čast biti zapovjednik takve postrojbe te s njezinim pripadnicima služiti svim građanima Republike Hrvatske.

Popravljaju li se općenito uvjeti života i rada u Brigadi i očekuje li vas preustroj?

U svim vojarnama intenzivno radimo na podizanju kvalitete smještaja te života i rada naših pripadnika. Ponosno ističem da velik dio zahtjevanih i potrebnih radova pripadnici GOMBR-a provode vlastitim kapacitetima. Primjerice, parkiralište u vojarni "5. gardijske brigade Slavonki sokolovi" u Vinkovcima, radovi u varaždinskoj vojarni. Vojarnu u Vinkovcima i vojarnu u Bjelovaru umrežili smo u Jedinstveni informacijski sustav OSRH (JIS), u vojarni u Našicama to je u završnoj fazi, a ove godine planiramo umrežiti i vojarnu u Đakovu. U vojarni u Vinkovcima napravili smo strukturu kabeliranja za potrebe održavanja procesa donošenja vojne odluke i provedbu distribuiranih vježbi. Što se tiče preustroja Brigade, predvide-

na je njegova korekcija. U skladu s tim i obvezama, sposobnostima i zadaćama koje imamo, izradili smo novu organizacijsku strukturu, uskladili je s nadređenim zapovjedništvom i kad to dođe na red ići ćemo u korekciju preustroja. Jedan će se dio organizacijske strukture mijenjati, jedan će se smanjiti, ali zadržat ćemo dovoljnu brojčanu veličinu za izvršenje svih zadaća koje se pred nas stave.

Imate li problema s popunom? Kako ocjenjujete motiviranost mladih vojnika?

Nemamo problema s popunom. U nekim dijelovima u kojima se zahtijevaju specifične struke, primjerice inženjeri, IT stručnjaci, liječnici, natječemo se s civilnim institucijama. U vojsci ne možemo uvijek odgovoriti na zahtjeve u smislu osobnog dohotka kao neke druge institucije, međutim, smatramo da onaj tko je došao u vojsku nije tu zbog zarade, nego zbog svega onoga što taj poziv čini posebnim. Vojnik svakako treba imati pristojna primanja kako bi mogao osigurati sebi i obitelji normalan život. Iznenađili biste se koliko mladih ljudi dolazi s velikom željom i voljom za rad u Hrvatskoj vojsci. Fasciniralo me što tijekom vježbe Velebit na vojnom poligonu "Gašinci" gdje je bio veći broj mojih pripadnika nisam vidio niti jednog vojnika koji bi bio neraspoložen ili radio preko volje. Prema tome, siguran sam kako Hrvatska vojska ni ubuduće neće imati problema s popunom. U Hrvatsku vojsku, pa tako i u GOMBR, dolaze visokomotivirani mladi vojnici, dočasnici i časnici. Motivaciju nalaze prije svega u činjenici da su pripadnici postrojbe nastale na temeljima triju legendarnih ratnih gardijskih brigada: Kune, Sokolovi, Pume, koje su branile i obranile svoju domovinu. Posebno me veseli što već imamo puno pripadnika čiji su roditelji bili sudionici Domovinskog rata. Isto tako, motivaciju nalaze u izazovnoj i zahtjevnoj obuci koju svakodnevno provode te sudjelovanju u operacijama potpore miru. ■

Doris RAVLIĆ, snimio Josip KOPI

ODLUČNA POTPORA

POVRATAK 9. HRVCON-A IZ MISIJE

“VI STE, KAO I NAŠI PRETHODNI KONTINGENTI, PODIGNULI KRITERIJE IZVRSNOSTI NA NOVU RAZINU,” REKAO JE VICEADMIRAL HRANJ PRIPADNICIMA DEVETOG HRVATSKOG KONTINGENTA NAKON POVRATKA IZ AFGANISTANA

Pripadnici 9. hrvatskog kontingenta (HRVCON) u NATO-ovoj misiji potpore miru Odlučna potpora (*Resolute Support*) u Afganistanu stigli su 16. ožujka u vojarnu “Pukovnik Marko Živković” na Plesu.

S njima su se iz Afganistana vratili i pripadnici Vojske Crne Gore, Oružanih snaga Albanije, Vojske Republike Sjeverne Makedonije i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Pripadnike 9. HRVCON-a na Plesu su

dočekali izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane RH direktor Glavnog stožera OSRH viceadmiral Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Siniša Jurković, zapovjednik Zapovjedno-operativnog središta brigadni general Krešo Tuškan, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade HKoV-a brigadni general Tihomir Kundid, zapovjednik Zapovjedništva za obuku i doktrinu brigadir Željko

Ljubas, načelnik Sektora za međunarodnu sigurnost i obrambenu suradnju brigadir Tomislav Galić, predstavnici MORH-a i OSRH te članovi obitelji.

Zapovjednik 9. HRVCON-a brigadir Dražen Ressler predao je po dolasku u vojarnu na Plesu prijavak viceadmiralu Robertu Hranju, koji je zahvalio pripadnicima kontingenta na uspješnoj izvršenoj zadaći i dostojnom predstavljanju domovine te im zaže-

lio puno uspjeha u životu i radu. “Vi ste, kao i naši prethodni kontingenti, podigli kriterije izvrsnosti na novu razinu,” rekao je viceadmiral Hranj. Brigadir Ressler također je zahvalio pripadnicima kontingenta na profesionalno izvršenoj zadaći te izrazio zadovoljstvo zbog sretnog povratka u domovinu.

Viceadmiral Robert Hranj tom je prigodom pripadnicima 9. HRVCON-a uručio pohvale i nagrade. ■

DESET GODINA HRVATSKE U NATO SAVEZU

Prije punih deset godina, prvog dana travnja 2009., Hrvatska je polaganjem ratifikacijskog dokumenta u State Departmentu postala članica NATO saveza i time ispunila jedan od svojih dugoročnih vanjskopolitičkih ciljeva. U kratkom vremenu Hrvatska je stvorila male, fleksibilne i mobilne Oružane snage koje su, zajedno sa saveznicama u okviru NATO-a, spremne odgovoriti na sve trenutačne i buduće izazove...

Prije punih deset godina, prvog dana travnja 2009., Hrvatska je polaganjem ratifikacijskog dokumenta u State Departmentu postala članica NATO saveza i time ispunila jedan od svojih dugoročnih vanjskopolitičkih ciljeva. Bio je to izniman napredak Hrvatske, koja je od zemlje korisnice međunarodne pomoći u kratkom razdoblju postala međunarodni akter koji pruža pomoć te pridonosi održavanju mira i stabilnosti u drugim dijelovima svijeta. Hrvatska od trenutka pristupanja Savezu sudjeluje u svim njegovim najvažnijim aktivnostima i misijama, a pripadnici OSRH u ovom trenutku svojim radom pridonose u Afganistanu i

na Kosovu. Usto, Hrvatska od kraja 2017. sudjeluje u NATO-ovim misijama ojačane prednje prisutnosti (eFP) u Litvi i Poljskoj.

ZAGOVARATELJICA PROŠIRENJA

Hrvatska se od ulaska u punopravno članstvo kontinuirano potvrđuje kao predana i pouzdana članica Saveza, aktivno sudjelujući u raspravama i svim odlukama koje članice donose konsenzusom u sjedištu NATO-a u Bruxellesu. Hrvatska daje i vlastiti izravan doprinos provođenju NATO-ovih aktivnosti, a kao sudionica NATO-ova kolektivnog sustava odlučivanja promiče vlastita stajališta, vanj-

skopolitičke i nacionalne interese. Hrvatska prvi put kao punopravna članica Sjevernoatlantskog saveza sudjeluje na samitu 3. i 4. travnja 2009. u Strasbourgu i Kehl, a 2010. sudjeluje u izradi novog Strateškog koncepta Saveza, kao ključnog dokumenta koji zacrtava glavne zadaće NATO-a u ovom desetljeću.

Hrvatska se u okviru NATO-a zadnjih deset godina afirmirala i kao jedan od snažnih zagovaratelja njegova daljnjeg proširenja na jugoistok Europe. Oružane snage RH dijelile su i još uvijek dijele iskustva iz procesa pristupanja NATO-u s prijateljskim zemljama iz jugoistočne Europe i olakšava-

ju im put prema euroatlantskim integracijama suradnjom u obuci i školovanju, zajedničkim sudjelovanjem u operacijama potpore miru, ali i pružanjem pomoći u procesima transformacije i reforme njihovih obrambenih sustava. Crna Gora primljena je u NATO 2017. godine kao 29. članica, a sad je na vratima Saveza i Sjeverna Makedonija. Hrvatska s tim

Pripremila Petra KOSTANJŠAK, fotoarhiva HVGI-ja

Foto: NATO

Podizanje hrvatske zastave ispred sjedišta NATO-a u Bruxellesu

no povećava svoja izdavanja za obranu kako bi se njezine Oružane snage i dalje razvijale kao moderne, dobro opremljene i uvježbane, interoperabilne sa snagama saveznica i partnera. Takve su snage sposobne za odvratanje potencijalnih sigurnosnih ugroza, spremne pridonositi miru i sigurnosti na međunarodnom planu te pružiti pomoć civilnim institucijama.

MIROVNE MISIJE I OPERACIJE

Oružane snage RH sudjeluju od početka 2015. u NATO-ovoj misiji potpore miru Odlučna potpora (RS) u Afganistanu, gdje su njihove glavne zadaće obuka i savjetovanje afganistanskih sigurnosnih

snaga. Trenutačno se ondje nalazi 10. HRVCON. Misiji Odlučna potpora prethodila je operacija ISAF, u kojoj je Hrvatska sudjelovala od 2003., kad je u Afganistan upućen vod Vojne policije. Operacija ISAF završila je 2014. godine, a 24. hrvatski kontingent prvog je dana 2015. postao prvi kontingent u misiji Odlučna potpora.

Na Kosovu se trenutano nalazi 30. hrvatski kontingent, koji čini 35 pripadnika te dva helikoptera. Njihova je temeljna zadaća prijevoz snaga KFOR-a, tereta i VIP osoba. U toj NATO-ovoj operaciji OSRH sudjeluje od srpnja 2009. godine. Prošlog su rujna pripadnici OSRH sudjelovali u NATO-ovoj operaciji potpore miru Sea Guardian na Sredozemlju, kamo su upućeni posada i brod RTOP-41 "Vukovar". Priključivši se NATO-ovim snagama, 1. hrvatski kontingent provodio je neborbene zadaće s težištem na stvaranju cjelovite pomorske situacijske slike u cilju osiguranja zajedničke sigurnosti na moru. Deseta obljetnica ulaska u NATO ove bi godine trebala biti obilježena vježbom Immediate Response 19, koju će u Hrvatskoj provoditi OSRH zajedno s oružanim snagama Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Kosova, Mađarske, Italije, Poljske, Slovenije, Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske i Sjedinjenih Država. Cilj vježbe je promicanje stabilnosti i suradnje, jačanje partnerskih sposobnosti, razvoj povjerenja kroz unapređenje interoperabilnosti NATO saveza i partnerskih zemalja. ■

PUT DO ČLANSTVA

Hrvatska je 2000. postala dijelom NATO-ova programa Partnerstvo za mir, a dvije godine poslije dobiva poziv za sudjelovanje u Akcijskom planu za članstvo NATO-a. Savez na samitu u Rigi 2006. iskazuje spremnost da na sljedećem samitu pozove zemlje kandidatkinje koje zadovolje uvjete članstva. Hrvatska tako u travnju 2008. na samitu u Bukureštu dobiva pozivnicu za članstvo u NATO-u. Uslijedila je ratifikacija hrvatskog Pristupnog protokola u nacionalnim parlamentima zemalja članica te polaganje svih nacionalnih ratifikacijskih instrumenata pri depozitaru Sjevernoatlantskog ugovora, State Departmentu.

dvjema zemljama već godinama surađuje na vojnom području, a pripadnici njihovih oružanih snaga obučavaju se zajedno s pripadnicima OSRH na hrvatskim vojnim poligonima pripremajući se za NATO-ove misije.

Kako je prethodnih godina prigodom obilježavanja obljetnice ulaska Hrvatske u NATO isticao potpredsjednik Vlade i ministar

obrane Damir Krstičević, Hrvatska je u kratkom vremenu stvorila male, fleksibilne i mobilne Oružane snage koje su, zajedno sa svojim saveznicama u okviru NATO-a, spremne odgovoriti na sve trenutačne i buduće izazove. U tom smjeru, a posebno vezano uz odluke samita u Walesu 2014. i Varšavi 2016. na kojima je i sama sudjelovala, Hrvatska kontinuirano

“I DALJE ĆEMO INTENZIVNO PODUP EUROATLANTSKIH INTEGRACIJA U

“Najveća je vrijednost RACVIAC-a u tome što je to organizacija osnovana u regiji za regiju i bavi se isključivo pitanjima koja su od značaja za zemlje regije. Važno je naglasiti da RACVIAC gotovo dva desetljeća služi kao platforma za dijalog i razmjenu mišljenja, informacija, iskustava i naučenih lekcija, čime izravno potiče suradnju te pridonosi izgradnji povjerenja i sigurnosti među zemljama,” istaknuo je umirovljeni general-bojnik Jeronim Bazo, koji je u studenom prošle godine preuzeo dužnost direktora RACVIAC-a

RACVIAC se prošlog studenog oprostio od dotadašnjeg direktora Haydara Berka te zaželio dobrodošlicu novom direktoru umirovljenom general-bojniku Jeronimu Bazi iz Albanije. General Bazo počeo je vojnu karijeru nakon završetka Vojne akademije “Skënderbeg” 1985., a dužnost načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Albanije obnašao je od 2013. do 2016. godine. Školovao se i u Europskom centru za sigurnosno studije George C. Marshall te u Ratnoj školi SAD-a. Svoje bogato iskustvo želi primijeniti u RACVIAC-u, a s nama je podijelio razmišljanja i planove.

Obnašali ste dužnost načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Albanije. Što je najvrednije što ste naučili tijekom tog razdoblja i kako planirate to znanje primijeniti na ovoj dužnosti?

Iza mene je 35 godina vojničke karijere i obnašanja različitih dužnosti, uključujući i onu načelnika Glavnog stožera, što mi je bila iznimna čast i privilegija. Tijekom vojne karijere pratio sam i osobno oblikovao put ulaska Albanije u NATO te mogu slobodno reći da sam veliki zagovornik euroatlantskih inicijativa. Vjerujem da će upravo taj segment mojeg dosadašnjeg rada i iskustva pomoći da RACVIAC još intenzivnije podupre integracijske procese naših zemalja članica.

Što ste dosad prepoznali kao najveće vrijednosti RACVIAC-a?

Najveća je vrijednost RACVIAC-a u tome što je to organizacija osnovana u regiji za regiju i bavi se isključivo pitanjima koja su od značaja za zemlje regije. Mi *oslušujemo* njihove potrebe, uvažavamo njihove zahtjeve te, prateći sigurnosno okružje, definiramo i usklađujemo svoj

program. Važno je naglasiti da RACVIAC gotovo dva desetljeća služi kao platforma za dijalog i razmjenu mišljenja, informacija, iskustava i naučenih lekcija, čime izravno potiče suradnju te pridonosi izgradnji povjerenja i sigurnosti među zemljama. S tim u vezi dosad smo proveli više od 400 aktivnosti i ugostili gotovo 15 000 sudionika.

Jedna je od glavnih zadaća RACVIAC-a razvijanje suradnje među zemljama jugoistočne Europe. Kako biste ocijenili situaciju u regiji?

U gotovo dvadeset godina daleko smo odmaknuli od one početne zadaće vezane uz verifikaciju i implementaciju sporazuma o kontroli naoružanja. Prioriteti članica drastično su se promijenili i većina njih na sigurnom je putu ulaska u euroatlantske integracije. Međutim, ovo područje Europe još uvijek ima neriješenih političkih pitanja iz prošlosti te se bori s korupcijom, nezaposlenošću, slabom ekonomskom razvijenosti, odlaskom obrazovanih i slično. Usto, područje jugoistočne Europe politički i gospodarski bilo je i uvijek će biti zona različitih interesa i utjecaja, što svakako utječe i na odnose među pojedinim zemljama.

Neki su od glavnih sigurnosnih izazova i prijetnji u regiji velik priljev migranata i prijetnja terorizma. Kako RACVIAC može pomoći u rješavanju tih problema?

Nezakonite migracije sigurnosni su fenomen suvremenog doba. Nezakoniti migranti povezani su s prekograničnim organiziranim kriminalom, krijumčarenjem, trgovinom ljudima te terorizmom. U zadnje vrijeme poseban je sigurnosni izazov povratak i reintegracija stranih boraca koji su se borili na strani ISIL-a te članova njihovih obitelji

koji se žele vratiti u svoje matične zemlje. Međutim, ne zanemarujući sigurnosno pitanje, važno je ne zaboraviti na nužnost humanog zbrinjavanja izbjeglica. Sve su to veliki problemi koje jedna zemlja sama za sebe ne može riješiti bez regionalne, odnosno međunarodne suradnje i potpore. RACVIAC se zadnjih nekoliko godina intenzivno bavi pitanjima protuterizma, ekstremizma i migracija. Jednom godišnje, u suradnji sa Zakladom Konrad Adenauer, organiziramo konferenciju o sigurnosnim izazovima za Europu, koja okuplja dužnosnike zemalja regije, kao i predstavnike međunarodnih i regionalnih nevladinih organizacija te medija. Usto, od 2015. provodimo aktivnosti vezane uz provedbu Rezolucije 2178 UN-a s ciljem razvoja strategija za rehabilitaciju i reintegraciju stranih boraca.

Kibernetski kriminal sve je veća prijetnja sigurnosti ne samo u regiji nego u cijelom svijetu. Kako se RACVIAC bori protiv njega?

Kibernetski kriminal središnja je tema svih strategija o sigurnosti jer je posrijedi posve nov oblik rata i najbrže rastući sigurnosni izazov današnjice. To je kriminal koji ne poznaje granice, nečujan je, nevidljiv i bilo tko može biti meta napada: građani pojedinci, privatni sektor, državne ili javne institucije itd. Riječ je o mogućnosti goleme ugroze jer se naši životi sve više odvijaju na internetu i sve se više osobnih podataka pohranjuje u digitalnom obliku. Kriminalci zloupotrebljavaju moderne tehnologije poput interneta u nezakonitoj trgovini drogama, oružjem i drugim kriminalnim transakcijama.

RACVIAC je već odavno prepoznao potrebu za boljom edukacijom te jačanjem suradnje i razmje-

PIRATI PROCES REGIJI”

umirovljeni
general-bojnik
Jerolim Bazo,
direktor RACVIAC-a

nom informacija u području suzbijanja kibernetičkog kriminala. Tako smo još 2010. počeli provoditi aktivnosti na temu kibernetičke sigurnosti, a 2016. objavili smo i studiju o izgradnji društva otpornog na kibernetičke napade. Zadnjih nekoliko godina u suradnji s američkom Agencijom za smanjenje obrambenih prijetnji (*Defense Threat Reduction Agency*), provodimo obuku istražitelja / netehničkog osoblja koje se bavi borbom protiv kibernetičkog kriminala povezanog s terorizmom i širenjem oružja za masovno uništenje.

RACVIAC surađuje s mnogim međunarodnim organizacijama, kao što su NATO, UN i EU. Možete li opisati neke od zajedničkih projekata?

Kad govorimo o UN-u, izdvojio bih Ured za poslove razoružanja (UNODA) te Ured za droge i kriminal (UNODC), s kojima već niz godina surađujemo na aktivnostima vezanim uz borbu protiv korupcije, protuterizam i sprečavanje širenja oružja za masovno uništenje. Tu je i UNDP SEE-SAC, regionalna inicijativa s kojom usko surađujemo na aktivnostima vezanim uz malo i lako naoružanje te fizičku sigurnost i zbrinjavanje zaliha naoružanja. Kad je suradnja s NATO-om u pitanju, želim istaknuti da je jedan od naših najuspješnijih projekata provedba obuke obučavatelja za integraciju rodne perspektive. Višegodišnjom provedbom tog NATO certificiranog tečaja postali smo prepoznati kao regionalno središte za

obuku o integraciji rodne perspektive. Trenutačno surađujemo s Agencijom Europske unije za mrežnu i informacijsku sigurnost (ENISA), na zaštiti kritične infrastrukture i kibernetičkoj sigurnosti. Prošlog smo mjeseca također intenzivirali razgovore s Europskim učilištem obrane i sigurnosti i uskoro ćemo postati dio njihove mreže članova i partnera te dogovoriti rad na zajedničkom projektu.

U radu RACVIAC-a djeluje i velik broj zemalja izvan jugoistočne Europe kao pridružene članice ili promatrači. Na koji način one pridonose miru i sigurnosti u regiji?

Pridružene članice podupiru rad RACVIAC-a financijski i/ili osobljem. Na primjer, Austrija i Mađarska imaju svoje predstavnike koji rade u RACVIAC-u i podupiru provedbu aktivnosti, dok Njemačka zadnjih godina financijski podupire naše aktivnosti vezane uz kontrolu naoružanja, kibernetičku sigurnost i integraciju rodne perspektive. Osim toga, većina pridruženih članica podupire rad RACVIAC-a i slanjem predavača, stručnjaka za pojedina pitanja, koji onda sudjeluju u pripremi i provedbi naših konferencija, seminara i slično.

I pojedine zemlje promatrači, kao npr. Sjedinjene Američke Države, također aktivno podupiru neke od projekata. Jedan je od najboljih primjera Mreža za sprečavanje širenja oružja za masovno uništenje, koja je počela raditi 2015. godine s ciljem razvoja nacionalnih strategija i

akcijskih planova za suzbijanje NBK oružja. Osam zemalja jugoistočne Europe uključeno je u projekt, a većina njih do danas je razvila i prihvatila nacionalnu strategiju.

Koje aktivnosti planirate provesti ove godine?

Ove godine planiramo provesti 15 aktivnosti. Slično kao i prethodnih godina, provest ćemo nekoliko aktivnosti koje se odnose na kontrolu naoružanja, radionicu o kriznom menadžmentu, obuku obučavatelja za integraciju rodne perspektive, godišnji sastanak parlamentarnih odbora za obranu i sigurnost, tečaj o kibernetičkoj sigurnosti, radionicu o borbi protiv korupcije, konferenciju o sigurnosnim izazovima za Europu i druge.

U kojem će se smjeru RACVIAC razvijati?

RACVIAC redovito prati promjene ne samo u regionalnom nego i u međunarodnom sigurnosnom okruženju i sukladno tome, uzimajući u obzir potrebe i zahtjeve zemalja članica, planira i prilagođava svoj program aktivnosti. Iz godine u godinu broj aktivnosti i tema stalno se mijenja. I dalje ćemo intenzivno raditi na ubrzanju procesa euroatlantskih integracija zemalja regije jer to nam je jedan od primarnih ciljeva. Usto, sigurno ćemo se baviti i suvremenim sigurnosnim izazovima i prijetnjama.

Podupirući transformaciju RACVIAC-a u akademski orijentiranu i edukacijsku organizaciju, u budućnosti namjeravamo provoditi aktivnosti trajnijeg i sveobuhvatnijeg karaktera, odnosno konkretne projekte, čime ćemo dobiti i mjerljiviju dimenziju našeg doprinosa sigurnosti i stabilnosti u jugoistočnoj Europi.

Što biste željeli postići tijekom mandata?

Moj mandat traje tri godine i cilj mi je ojačati vezu i suradnju RACVIAC-a s drugim sličnim međunarodnim organizacijama i institucijama kako bismo što uspješnije pratili trendove. Time ćemo još snažnije poduprijeti euroatlantske procese i ojačati sigurnost i stabilnost u regiji. ■

Željko STIPANOVIĆ, snimio: Tomislav BRANDT

GOMBR

PRIKAZ OPREMLJENOSTI I VJEŠTINA

U prigodi obilježavanja 12. obljetnice Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR), u Vinkovcima je održan TT zbor te su prikazane methodsko-pokazne vježbe

Stanovnici Vinkovaca i okolice mogli su se 16. ožujka tijekom brojnih događanja upoznati s opremljenosti Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) te nazočiti demonstraciji dijela sposobnosti njezinih pripadnika. U sklopu obilježavanja 12. obljetnice ustrojavanja Brigade, u središtu Vinkovaca mogao se razgledati dio opreme koju koriste pripadnici Hrvatske vojske. Posebno je atraktivan bio prikaz vježbe u kojem su se mogle vidjeti sposobnosti Hrvatske vojske u provedbi zadaća urbanih operacija. Brojni posjetitelji zainteresirano su razgledavali izloženu opremu, a posebnu je pozornost privlačilo tenk M-84, haubica 122 mm D-30, mala besposadna letjelica BL Skylark, vozila MRAP M-ATV i MRAP MaxxPro te specijalna oprema.

Zapovjednik GOMBR-a brigadir Mijo Validžić istaknuo je zadovoljstvo odazivom i interesom posjetitelja. Rekao je također kako su na najbolji način prezentirane sposobnosti i vještine pripadnika Hrvatske vojske.

Zapovjednik Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a bojnici Mario Maslov istaknuo je kako su tijekom vježbi u okviru taktičko-tehničkog zbora posjetitelji mogli vidjeti prikaz boričkih vještina koje su u funkciji potpore hrvatskog vojnika, upad u objekt te prikaz radnji dubinskih izvidnika koji svladavaju vodenu zapreku s pomoću australskog splava. ■

Martina BUTORAc, snimio Tomislav BRANDT

Na natjecanju za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade na vojnom poligonu "Gašinci" sudjelovalo je 19 timova, a ukupno osam radnih točaka na stazi dugačkoj oko 30 kilometara najbrže je kao i prethodne dvije godine prošao tim iz Vojnoobavještajne satnije

Ukupno 19 timova, svaki s po četiri člana, sudjelovalo je na ovogodišnjem natjecanju za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske koje se 14. i 15. ožujka održalo na vojnom poligonu "Gašinci". Kao i prethodne dvije godine, pobjedu je odnio borbeni tim iz Vojnoobavještajne satnije koji je u najkraćem vremenu uspio svladati ukupno osam zadanih radnih točaka. Drugo mjesto osvojio je tim iz satnije Veze, dok je treći na cilj došao tim iz Logističke satnije.

Natjecateljima su se kroz radne točke provjeravale sposobnosti iz područja taktike, bojnog gađanja, orijentacije, prepoznavanja i svladavanja označenog kontaminiranog područja, bacanja ručne bombe, svladavanja opasnog područja i minskog polja, prenošenja ozlijeđenog MEDEVAC i logističke popune, a prije samog ulaska u cilj i završetka natjecanja zadatak svakog tima bio je rasklopiti oružje.

"Prije nego što počnu s bojnim gađanjem, natjecateljima se na startu pregledava naoružanje i oprema koju nose. Kako bi im se dodatno otežao prolazak natjecateljske staze, u borbeni ranac stavlja se vreća s

NATJECANJE ZA NAJBOLJI BORBENI TIM GOMBR-A

 GOMBR

Desetnik Igor Florijan, vođa pobjedničkog tima iz Vojnoobavještajne satnije

"Stazu smo prešli za tri sata i 59 minuta. Na natjecanju sam dosad nastupio dva puta. Natjecao sam se na prvom održanom natjecanju 2017. i ove godine. Ove je godine staza bila zahtjevnija jer je bila uključena orijentacija, a i teren je bio teži. Najteže radne točke bile su nam opasno područje i minsko-eksplozivne zapreke jer su bile na samom kraju. Zahtijevaju veliku koncentraciju, a nakon pretrčanih kilometara teško je ostati pribran.

pijeskom teška sedam kilograma i to je onda težina od 20-ak kilograma koliko trebaju nositi sa sobom u provedbi zadaće. Usto, nose i zaštitnu kacigu i masku," pojašnjava koordinator natjecanja časnički namjesnik Dražen Horvat, ujedno i prvi dočasnik GOMBR-a.

Uz koordinatora ovog, sad već tradicionalnog natjecanja unutar brigade, s ekipom Hrvatskog vojnika sve je radne točke, prateći timove natjecatelja, bio i zapovjednik natjecanja bojnik Ivan Liović.

"Čast mi je što sam zapovjednik ovog natjecanja jer su to u ovom trenutku najspremniji pripadnici postrojbe, koja je elitna postrojba Hrvatske kopnene vojske. Na samom sam im početku natjecanja poručio neka se pridržavaju načela sportskog *fair play*a i pokušaju natjecanje završiti bez ozljeda," kaže nam bojnik Liović. Da je osvajanje titule najboljeg borbenog tima unutar brigade za njezine pripadnike svojevrsan prestiž, govori i podatak da se broj

prijavljenih natjecatelja iz godine u godinu povećava.

"Natjecatelji se prijavljuju dobrovoljno. Prve je godine bilo prijavljeno 11 timova, prošle godine 16, dok se ove godine prijavilo 19 timova. To je ukupno 76 natjecatelja, a isto toliko pripadnika brigade sudjelovalo je u pripremi ovog natjecanja," pojašnjava nam bojnik Liović.

Organizacija svih radnih točaka, nastavlja bojnik Liović, bio je zahtjevan posao, a natjecatelje su na svakoj radnoj točki kontrolirali suci nadzirući jesu li zadaće provedene na propisani način. Ako zadaće nisu provedene prema zadanim standardima, natjecatelji su dobivali vremensku kaznu ili su čak mogli biti diskvalificirani. Zadana staza dugačka je oko 30 kilometara duž cijelog poligona "Gašinci", no ruta kretanja nije bila propisana, odnosno natjecatelji se nisu nužno morali kretati cestom ili stazom. Međutim, morali su se pridržavati zadanog redoslijeda radnih točaka.

Prvog dana natjecanja za najbolji borbeni tim stazu je prošlo 12 timova, dok ih je drugi dan bilo sedam. "U napadu se natjecatelji taktički kreću bojnim poljem i prva je zadaća reakcija na neizravnu paljbu. Dalje nailaze na bojne otrove, stavljaju zaštitnu masku i neutraliziraju neprijatelja. Dolaze do žičane zapreke i nastavljaju kretanje i na kraju još jednom neutraliziraju neprijatelja," opisuje prvu točku časnički namjesnik Horvat.

Gotovo svi timovi dobili su *kaznene bodove* već na prvom zadatku, odnosno vremensku kaznu koju su morali odraditi prije nego se upute na sljedeću radnu točku.

"Koja je radna točka najzahtjevnija?" pitamo zapovjednika natjecanja. "Svaka od zadanih točaka pažljivo je pripremljena, no za većinu je najzahtjevnija druga, orijentacija. Ona je, možemo slobodno reći, filter. Na ovom se zadatku stvori velika vremenska razlika. Jako je važno da natjecatelji dobro čitaju kartu jer će

tako brže svladati postavljenu stazu," odgovara bojnik Liović.

Treća točka, prepoznavanje i svladavanje kontaminiranog područja, bila je simulacija bojnog polja. Svaki je tim u temeljnoj formaciji za kretanje, noseći na glavi zaštitnu masku i kacigu, morao proći poligon s vatrenim preprekama dugačak oko 100 metara. Vojnici su pritom morali imati na umu da poligon pređu u što kraćem vremenu jer bi u stvarnoj, borbenoj situaciji o brzini izvršenja zadaća ovisilo hoće li uopće preživjeti.

Premda naizgled ne djeluje suviše zahtjevna, iduća radna točka za natjecatelje,

koje smo pratili, nije bila previše uspješna. Radi se o bacanju ručne bombe iz zaklona iz ležećeg stava, no prema pravilima cilj nije pogoden ako bomba prije cilja padne na tlo i odskoči u cilj. Za svaki promašeni cilj dodjeljuje se kazneno vrijeme od 30 sekundi. Peta točka koju su natjecateljski timovi morali proći jest svladavanje opasnog područja uz naoružanje, a šesta svladavanje minsko-eksplozivnog područja.

"Postoji prolaz kroz minsko polje, a u njemu se nalaze zapreke. Niti jedna zapreka ne smije se srušiti, niti dočimnuti," pojašnjava bojnik Liović. Već

Tim iz Vojnoobavještajne satnije pobijedio je i ove godine, kao i prethodne dvije

pomalo umorni natjecatelji na ovoj točki gube koncentraciju i za svaku dodimutu zapreku dodjeljuje im se kazneno vrijeme. Kad savladaju i tu radnu točku, idući im je zadatak pružanje prve pomoći ranjeniku, izvlačenje i njegova evakuacija te potom logistička popuna hranom, vodom i streljivom. To je ujedno i zadnja radna točka prije nego što se natjecateljski timovi upute prema cilju. Ondje ih prije samog završetka natjecanja čeka rasklapanje osobnog naoružanja. Timovi na raširenom šatorskom krilu trebaju na ispravan način rastaviti jurišnu pušku ne dovodeći sebe i druge u kakvu opasnost. Iako tijekom natjecanja nisu obvezni nositi pokrivala za glavu, osim kad to od njih zahtijeva radna točka, na ulasku u cilj moraju ga imati.

"Prije nego što završe natjecanje svim članovima tima provjerava se potpunost i ispravnost opreme. To znači i da se važe vreća s pijeskom koju su dobili u ranac na samom početku natjecanja kako se ne bi dogodilo da si putem malo olakšaju teret," kaže kroz smijeh zapovjednik natjecanja. No, to se ipak nije dogodilo i svi natjecateljski timovi koji su započeli natjecanje i završili su ga.

Zapovjednik GOMBR-a brigadir Mijo Validžić uručio je svim natjecateljima nagrade na središnjoj proslavi obilježavanja 12. obljetnice GOMBR-a, 21. ožujka, u vojarni 5. gardijske brigade Slavonski sokolovi u Vinkovcima. Najbolji tim dobio je pet nagradnih dana, ekipa koja je druga stigla na cilj četiri nagradna dana, treća tri dana, a dva nagradna dana dobili su i svi ostali natjecatelji koji su uspješno završili natjecanje. ■

Desetnik Mario Bogović, vođa tima iz Inženjerijske bojne

"Staza je bila dosta naporna, ali smo se za nju pripremali. Bilo je dosta zahtjevno, no sve smo radne točke prošli. Trebalo nam je pet sati i rezultatom smo zadovoljni jer nam je zapravo bio cilj uspješno proći sve radne točke. Ne mogu izdvojiti niti jednu kao posebno tešku jer smo sve procedure uvježbavali."

HRVATSKI VOJNICI NA VJEŽBAMA POVODU 20 GODINA ČLANSTVA

U povodu 20 godina članstva Poljske u NATO savezu održano je 6. ožujka na vojnom poligonu "Bemowo Piskie" svečano postrojavanje i vježba s taktičko-tehničkim prikazom sposobnosti OS-a Poljske i NATO-ove Borbene grupe Poljska u organizaciji poljske 15. mehanizirane brigade. Svečanosti je nazočio poljski državni i vojni vrh na čelu s predsjednikom Andrzejem Dudom. U pratnji predsjednika Duda bili su ministar obrane Mariusz Błaszczak, načelnik Glavnog stožera OS-a Poljske general-pukovnik Rajmund Andrzejczak te glavni za-

povjednik OS-a general-pukovnik Jarosław Mika. Republiku Hrvatsku predstavljali su izvanredni i opunomoćeni veleposlanik u Poljskoj Tomislav Vidošević i vojni izaslanik brigadir Jugoslav Jozić. Pripadnici 3. hrvatskog kontingenta u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti (*enhanced Forward Presence* – eFP), u sastavu Borbene grupe Poljska sudjelovali su u svim dijelovima svečanosti. Glavni događaj bila je taktička vježba združenih snaga Borbene grupe i poljske vojske, na kojoj su pripadnici 3. HRVCON-

a sudjelovali sa samohodnim višecijevnim lanserima raketa 122 mm M-92 Vulkan. Tijekom vježbe pripadnici poljske Vojne policije prikazali su akciju evakuacije VIP osobe iz ugroženog područja, a vojnici koji su nedavno završili tečaj Harpun, među kojima je i pripadnik 3. HRVCON-a eFPBG-USA, prikazali su sposobnost učinkovitog korištenja noža kao jednog od elemenata borbe u taktičkim operacijama. Povodom obljetnice organiziran je i taktičko-tehnički zbor borbenih vozila sudionika vježbe. Predsjednik Duda imao

je priliku na TT zboru osobno se upoznati s hrvatskim vojnicima te njihovim glavnim naoružanjem u Poljskoj – SVLR-om M-92 Vulkan. Na kraju svečanosti predsjednik Duda uručio je kao znak zahvalnosti za sudjelovanje u Borbenoj grupi poljsku državnu zastavu zapovjedniku 3. HRVCON-a eFPBG-USA satniku Željku Trčku, te zapovjednicima američke, britanske i rumunjske sastavnice NATO-ove Borbene grupe Poljska. Na sjeveroistoku Poljske pripadnici Oružanih snaga RH sudjeluju u mirnodopskim aktivnostima

ČOJ 3. HRVCON eFPBG-USA, Foto: 3. HRVCON eFPBG-USA

Na kraju svečanosti poljski predsjednik Andrzej Duda uručio je kao znak zahvalnosti za sudjelovanje u Borbenoj grupi poljsku državnu zastavu zapovjedniku 3. HRVCON-a eFPBG-USA satniku Željku Trčeku, te zapovjednicima američke, britanske i rumunjske sastavnice NATO-ove Borbene grupe Poljska

Glavni događaj obilježavanja obljetnice bila je taktička vježba združenih snaga Borbene grupe i poljske vojske, na kojoj su pripadnici 3. HRVCON-a sudjelovali sa samohodnim višecijevnim lanserima raketa 122 mm M-92 Vulkan

BI U VA POLJSKE U NATO SAVEZU

definiranim kao NATO-ove aktivnosti za postizanje i održavanje spremnosti te potpora jačanju sigurnosti Saveza i njegovih članica. Aktivnosti su usmjerene u prvom redu na zajednička uvježbavanja kako bi se povećala interoperabilnost. Borbena grupa Poljska jedna je od četiriju borbenih grupa koje predstavljaju konkretnu implementaciju koncepta ojačane prednje prisutnosti NATO saveza. Spomenute borbene grupe razmještene su na istočnim granicama Saveza – u Litvi, Latviji, Estoniji i Poljskoj. ■

➔ PREDSTAVLJAMO

MEDICINSKE SESTRE I TEHNIČARI U DOMOVINSKOM RATU

MNOGO JE LJUDSKIH ŽIVOTA IZGUBLJENO U DOMOVINSKOM RATU, NO JOŠ BI IH VIŠE BILO IZGUBLJENO DA NIJE BILO MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA KOJI SU POŽRTVOVNO RADILI DAN I NOĆ U BOLNICAMA I NA RATIŠTIMA DA SPASE VOJNIKE I CIVILE. NAKON VIŠE OD ČETVRT STOLJEĆA, OBJEDINILI SU SVOJA SVJEDOČANSTVA U KNJIGU...

Iako je povijest čovječanstva obilježena ratovima, relativno se kasno saznalo za važnu ulogu koju u ratovima imaju medicinske sestre i tehničari. Tek je zahvaljujući Florence Nightingale (1820. – 1910.) i njezinu požrtvovnom radu u Krimskom ratu (1853. – 1856.) svijet saznao da na bojištima djeluju i drugi akteri osim ratnika. U mnogim ratovima koji su od tada do danas uslijedili, medicinske sestre pružale su pomoć, utjehu i nadu unesrećenima, a po završetku ratova objavljivale su svoja svjedočanstva i upoznavale pučanstvo

s drugom stranom ratovanja. I u Domovinskom ratu medicinske sestre i tehničari davali su sve od sebe kako bi spasili što više života. No, tek su nedavno prikupili svoja svjedočanstva i objavili ih u knjizi *Medicinske sestre i tehničari u Domovinskom ratu*.

Put do izdavanja knjige započeo je 2016. godine, kad je nastala ideja da se udruže sve medicinske sestre i tehničari koji su prošli rat te da podijele svoja iskustva.

"Puno su toga medicinske sestre i tehničari napravili u Domovinskom ratu, a hrvatska i svjetska javnost o

njihovu doprinosu ništa ne znaju," objašnjava nam stožerna narednica vojna specijalistica Mirna Ignac, djelatnica Vojnog zdravstvenog središta i jedna od autorica svjedočanstava. Ona se u rat uključila kao 22-godišnja medicinska sestra-instrumentarka u Općoj bolnici Karlovac, gdje je 1991. i 1992. bila u Domovinskom ratu, a od 1994. je na Hrvatskom vojnom učilištu. Bila je također jedna od 120 sestara koje su 12. studenog 2016. održale osnivačku skupštinu i osnovale Društvo medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata,

jedno od društava Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS).

Osnutak Društva i sudjelovanje u njegovim aktivnostima pobudilo je davno zatamljena sjećanja u mnogim članovima, ali i želju da svoja iskustva podijele s javnosti. Počeli su stoga s organizacijom simpozija pod motom "Da se ne zaborave devedesete". Simpoziji se održavaju u gradovima diljem Hrvatske, a na njima članovi Društva iz grada domaćina dijele svoja iskustva iz Domovinskog rata sa svojim kolegama i zainteresiranim slušateljstvom. Nezaobilazni dio svakog simpozija

Foto: Facebook Društvo medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata

S promocije knjige *Medicinske sestre i tehničari u Domovinskom ratu* u Pakracu

MEDICINSKE SESTRE I TEHNIČARI U DOMOVINSKOM RATU

- svjedočanstva -

Hrvatsko
Društvo
Medicinskih sestara i
tehničara u Domovinskom ratu
HUMANITARNI ODRŽAVANJE

MEDICINSKE SESTRE I TEHNIČARI U DOMOVINSKOM RATU - svjedočanstva

snimio: Mladen ČOBANOVIĆ

jest i otkrivanje spomen-ploče medicinskim sestrama i tehničarima Domovinskog rata iz grada domaćina. Osim toga, članovi Društva dosad su sudjelovali na kongresima u organizaciji HUMS-a, simpozijima, posjećivali srednje škole, postavljali izložbe, gostovali u televizijskim emisijama te čak otputovali u daleki Japan da bi svoja iskustva podijelili s drugim narodom.

Unatoč svim tim aktivnostima, dugo se nije razmišljalo o prikupljanju svih svjedočanstva u jednu knjigu. Poticaj za pisanje dao je Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, koji je i suizdavač knjige, rekavši članovima Društva: "Što nije na papiru, nije se ni dogodilo!" Članice Izvršnog odbora ubrzo su prionule prikupljanju svjedočanstava od kolegica u svojim gradovima.

"Sve medicinske sestre diljem Hrvatske bile su složne u tome da je ovakvo svjedočanstvo potrebno

za buduće generacije. Događaji iz Domovinskog rata ne smiju biti zaboravljeni," kaže stožerna narednica Ignac. Članice Izvršnog odbora slale su prikupljena svjedočanstva urednici knjige Željki Križe, koja ih je objedinila.

Na 336 stranica knjige 106 autora donosi 90 svjedočanstava i šest priča. Većinu svjedočanstava prate i privatne fotografije iz tog vremena. U njima medicinske sestre i tehničari opisuju svoju njegu za pacijente, branitelje i civile, starce i djecu. Pritom se nisu samo ograničavale na svoju struku, nego su ujedno obavljale poslove fizioterapeuta, primalje... Išle su i u druge gradove, a dio njih pridružio se brigadama te ratovao na bojištu. Neke su sestre pak podijelile s čitateljima izvatke iz svojih privatnih dnevnika iz tog razdoblja, u kojima zorno dočaravaju ne samo ono što su vidjele, nego i sve što su i čule, i osjetile, i mirisale. Neke od današnjih članica Društva bile su

još maloljetne kad ih je rat zatekao i potjerao u progonstvo. Ipak, nisu se libile prisjetiti tog tragičnog dijela svojeg djetinjstva i predočiti rat iz perspektive djeteta. Zanimljiv su dio knjige svakako svjedočanstva koja su za sobom ostavile danas pokojne medicinske sestre i tehničari u nadi da će njihove priče ipak s vremenom ugledati svjetlo dana.

Svi autora svjedočanstava imaju razloga biti ponosni. Iako nemaju status branitelja, svojim su nesebičnim radom pomogli obraniti domovinu. "Medicinske sestre branile su svoje gradove kako su najbolje znale: požrtvovno radeći svoj posao i njegujući vojnike. Radile smo kao u nekom filmu, pune nade i vjere. Uopće nismo primjećivale niti razmišljale o tome da nam je život u opasnosti," govori stožerna narednica Ignac. "U knjizi su opisani lijepi trenuci, ali i teški trenuci zbog kojih medicinskim sestrama treba skinuti kapu i zahvaliti im iz sveg srca. Trebalo je moći to odraditi i

Na 336 stranica knjige 106 autora donosi 90 svjedočanstava i šest priča. Većinu svjedočanstava prate i privatne fotografije iz tog vremena. U njima medicinske sestre i tehničari opisuju svoju njegu za pacijente, branitelje i civile, starce i djecu. Pritom se nisu samo ograničavale na svoju struku, nego su ujedno obavljale poslove fizioterapeuta, primalje... Išle su i u druge gradove, a dio njih pridružio se brigadama te ratovao na bojištu

odreći se svojeg života, a poslije i napisati svoje svjedočanstvo."

Doista, trebalo je imati snage prisjetiti se događaja koji mnogi žele zaboraviti jer su sjećanja prebolna. No, o njima se mora govoriti kako bi buduće generacije mogle cijeniti život u slobodnoj zemlji. Najbolje je to opisao Ante Nazor na predstavljanju knjige u Pakracu: "Ove priče i ova sjećanja pomoći će našoj djeci prepoznati što je to domoljublje, humanost i nesebičnost u najtežim trenucima." Izdavanje ove knjige samo je početak aktivnosti koje Društvo medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata planira u 2019. HUMS će u lipnju održati kongres, a u sklopu kongresa bit će simpozij Društva na temu "Djeca u Domovinskom ratu" na kojem će podijeliti svoja svjedočanstva o brizi za djecu u ranim 1990-ima. No, još je važnija novost da se već priprema nastavak knjige. Članice Izvršnog odbora već marljivo prikupljaju svjedočanstva ne samo od medicinskih sestara i tehničara, već i od fizioterapeuta, primalja i liječnika koji su s njima u timu liječili ranjenike. Stožerna narednica Ignac poziva ih da stave svoje priče na papir i priključe se toj hvalevrijednoj akciji: "Svi koji su dali svoj doprinos, i zalaganje, i tugu, i bol u Domovinskom ratu trebali bi biti dio ove priče o hrabrosti i požrtvovnosti. Medicinske sestre i tehničari u Domovinskom ratu činili su velike, herojske stvari. Trebaju se stoga prisjećati i biti ponosni na sebe." ■

Među dragovoljnim ročnicima bio je i Ante Jović, sin bojnika Davora Jovića, po kojem je nazvano natjecanje za najspremnijeg pripadnika OSRH "Memorijal bojnik Davor Jović – Prvi za Hrvatsku". "Otac mi je bio u vojsci, a sad mi je i brat u vojsci. Ponosan sam što i ja mogu nositi odoru Hrvatske vojske," rekao je ročnik Jović o svojoj odluci da se prijavi na dragovoljno vojno osposobljavanje

OSRH

Iva GUGO, snimio: Mladen ČOBANOVIĆ

"Pristupanjem dragovoljnom vojnom osposobljavanju činite obrambeni sustav jačim i boljim, boljim i otvorenijim za nova znanja, iskustva i izazove. Vjerujem kako je za mnoge od vas ovo tek prvi korak prema profesionalnoj vojnoj karijeri," poručio je ročnicima ministar obrane Damir Krstičević

PRISEGNUO 24. NARAŠTAJ DRAGOVOLJNIH ROČNIKA

U vojarni "123. brigade HV" u Požegi održana je 9. ožujka 2019. svečana prisega 24. naraštaja ročnih vojnika na dragovoljnom vojnom osposobljavanju. Svečanu prisegu položio je 291 ročnik i 70 ročnica te tri vojna specijalista i dvije vojne specijalistice. Po broju žena, to je drugi najveći naraštaj od početka dragovoljnog vojnog osposobljavanja 2008. godine. Također, pripadnici 24. naraštaja ujedno su i prvi ročnici koji tijekom osposobljavanja primaju novčanu naknadu u iznosu od 3000,00 kn jer je ona Odlukom potpredsjednika Vlade i ministra obrane početkom ove godine povećana s dosadašnjih 2000,00 kn.

Uz članove obitelji i prijatelje ročnika na svečanosti su bili potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević kao izaslanik Predsjednice Republike Hrvatske i vrhovne zapovjednice Oružanih snaga Republike Hrvatske, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov, djelatnici ministarstava obrane i unutarnjih poslova, pripadnici OSRH te predstavnici lokalne

vlasti i udruga proizišlih iz Domovinskog rata na području Požeško-slavonske županije. Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević izrazio je radost zbog velikog odaziva na dragovoljno vojno osposobljavanje te poželio ročnicima dobrodošlicu u veliku obitelj Hrvatske vojske. "Svojom odlukom o pristupanju dragovoljnom vojnom osposobljavanju činite cijeli naš obrambeni sustav jačim, boljim i otvorenijim za nova znanja, iskustva i izazove. Vjerujem kako je za mnoge od vas ovo tek prvi korak prema profesionalnoj vojnoj karijeri," kazao je ministar Krstičević te poručio: "Težite savršenstvu i budite ambiciozni! Svojim djelima budite primjer zajednici! Budite odvažni i uporni jer vi ste nasljednici pobjedničke Hrvatske vojske!"

Ministar se prisjetio izgradnje Republike Hrvatske i njezine vojske u Domovinskom ratu te naglasio važnost očuvanja uspomena na žrtvu kojom je plaćena sloboda svih hrvatskih građana. "Svi mi, kao svjedoci tog

povijesnog vremena, moramo vama mladima prenositi istinu o tim slavnim danima naše povijesti. Na taj način čuvamo uspomena na hrvatske branitelje te simbole i vrijednosti iz Domovinskog rata," zaključio je Krstičević.

Načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov istaknuo je da je pobjeda u Domovinskom ratu ostvarena ponajviše zbog motiviranih ljudi koji su bili spremni žrtvovati se za domovinu. "I danas ima mladih ljudi koji žele štiti nacionalne interese i pomoći očuvanju mira u svijetu u sklopu djelatnog vojnog sastava ili pričuve. Služenje domovini i očuvanje njezinih interesa diljem svijeta u sklopu vojne službe jedna je od najtežih, ali i najčasnijih i najcjeljenijih zadaća. Veseli nas stoga interes mladih, obrazovanih i perspektivnih ljudi za ulazak u obrambeni sustav jer ste vi budućnost Oružanih snaga Republike Hrvatske," rekao je general Šundov. Obećao je također ročnicima i da će Hrvatska vojska nastaviti s ulaganjima u njihov razvoj: "Motiviran i osposobljen čovjek temelj je svake organizacije i upravo zato u središte naših napora stavljamo ljude, našu najveću vrijednost. I dalje ćemo raditi na podizanju organizacijske zrelosti te ulagati u razvoj znanja, sposobnosti i vještina." U glazbenom programu nastupio je Orkestar Hrvatske ratne mornarice, a nakon svečanosti uzvanici su obišli taktičko-tehnički zbor u vojarni. Dragovoljno vojno osposobljavanje provodi se od 2008., a u protekla 23 naraštaja obuku je završilo 7803 ročnika, od čega su 934 bile žene. Odlukom ministra Krstičevića i ove će godine biti provedena tri uputna roka dragovoljnog vojnog osposobljavanja u trajanju od 40 dana, dok je za vrhunske sportaše, doktore medicine, vojne specijaliste i vojne stipendiste planirano pet uputnih rokova u skraćenom trajanju. Obuka prvog ovogodišnjeg naraštaja dragovoljnih ročnika započela je 22. veljače. Planirano je da 24. naraštaj s obukom završi 18. travnja, dok će ročnici-vojni specijalisti obuku završiti 14. ožujka. Nakon obuke, ročnici stječu uvjete za prijam u djelatnu vojnu službu ili razvrstanu pričuvu. ■

Jelena JAKŠIĆ, snimio: Tomislav BRANDT

ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

HODNJA NA VELEBIT U SPOMEN NA POGINULOG JUNAKA

“Ova je hodnja povezala dva cilja: jedan je dostojno obilježiti 26. obljetnicu stradanja našeg Nenada Mataka-Mehe, a drugi je organiziranom hodnjom provjeriti sposobnosti pripadnika ZSS-a koji će ove i sljedeće godine biti upućeni u različite misije,” rekao je zapovjednik ZSS-a brigadni general Perica Turalija

Pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga predvođeni zapovjednikom brigadnim generalom Pericom Turalijom uputili su se 13. ožujka na 16 kilometara dugu hodnju na Velebit povodom obilježavanja 26. obljetnice pogibije pripadnika specijalnih snaga bojnika Nenada Mataka-Mehe.

Uz pripadnike ZSS-a te članove obitelji bojnika Mataka, na hodnji su sudjelovali i predstavnici Udruge žena iz Domovinskog rata grada Zadra, zadarske HVIDRA-a, Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata grada Zadra i Udruge 7. domobranske pukovnije Zadar.

Odavanju počasti poginulom junaku Domovinskog rata pridružio se i sto-postotni ratni vojni invalid Klaudio Vidajić, koji je s pripadnicima Hrvatske vojske i predstavnicima braniteljskih udruga sudjelovao u 16 kilometara dugoj hodnji.

General Turalija podsjetio je na važnost obilježavanja takvih obljetnica, kako bi i buduće generacije nastavile čuvati uspomenu na Domovinski rat i sve hrvatske branitelje koji su živote položili za domovinu.

“Ova je hodnja povezala dva cilja: jedan je dostojno obilježiti 26. obljetnicu stradanja našeg Nenada Mataka-Mehe, a drugi je organiziranom hodnjom provjeriti sposobnosti pripadnika ZSS-a koji će ove i sljedeće godine biti upućeni u različite misije,” rekao je general Turalija. Naglasio je kako je u hodnji sudjelovao i velik broj mladih ljudi koji će u budućnosti na sebe preuzeti obvezu obilježavanja žrtve hrvatskih branitelja.

“Oni su tu kako bi nastavili čuvati uspomenu na sve poginule hrvatske branitelje, a posebno na pripadnike specijalnih snaga koji su dali živote za domovinu. Značajno je i to što se

pripadnici ZSS-a osposobljavaju i čuvaju duh zajedništva i pobjede vezan usko uz Domovinski rat,” zaključuje zapovjednik ZSS-a.

Polazna točka hodnje bila je u Nacionalnom parku Paklenica, na Velikom Rujnu, a završna na Račabuši, mjestu pogibije bojnika Mataka, gdje mu je paljenjem svijeća još jednom odana počast.

Brat poginulog heroja Domovinskog rata Ivan Matak priznao je kako je za njegovu obitelj dan Nenadove pogibije – dan sjete, tuge i ponosa.

“Nenad više nije među nama, ali ponosni smo što se 26 godina nakon njegove smrti suborci i prijatelji sjećaju njegova lika i djela te žele da se obljetnica njegove pogibije tradicionalno obilježava svake godine. Zahvaljujemo pripadnicima Zapovjedništva specijalnih snaga na ovoj inicijativi,” rekao je Ivan Matak.

Bojnik Nenad Matak-Meho junak je Domovinskog rata. Smrtno je stradao 14. ožujka 1993. na području Račabuše na Velebitu prilikom nailaska na neprijateljsku minu. Njegovi suborci svjedoče kako je posebno volio Velebit te kako je uvijek govorio: “Ako ginem, neka ginem tamo”. Posmrtno je odlikovan Redom kneza Domagoja s ogrlicom, za pokazanu osvjedočenu hrabrost i junaštvo u Domovinskom ratu.

Pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga i Središnjice za obavještajno djelovanje Glavnog stožera Oružanih snaga RH sudjelovali su u siječnju 2018. s najtrofejnijim hrvatskim skijašem Ivicom Kostelićem na hodnji po Velebitu, kad su u pet dana prešli 110 kilometara. Tom su prilikom posjetili mjesto pogibije Nenada Mataka-Mehe, gdje su mu odali počast i zapalili svijeću. ■

AVION ZA AUSTRALSKU SUPERBAZU

Ministarstvo obrane Australije objavilo je 17. ožujka da ta zemlja za svoje ratno zrakoplovstvo kupuje četiri nova civilna mlazna aviona Gulfstream G550, koji će biti modificirani za elektroničko ratovanje i obavještajne zadaće te nositi ime MC-55A Peregrine. Modifikacija će većinom biti obavljena u tvrtki L3 Technologies u Sjedinjenim Američkim Državama, a takvi će avioni australsku vladu stajati 1,75 milijardi američkih dolara (2,46 milijardi australskih). Dio toga ipak će biti usmjeren australskim tvrtkama koje će sudjelovati u projektu. Avioni će biti smješteni u RAAF-ovoj bazi "Edinburgh" u Južnoj Australiji, koju razvijaju kao *superbazu* za obavještajne, nadzorne i izvidničke zadaće. U njoj su već ophodni mornarički avioni Poseidon, a uz Peregrine, pridružiti će im se i besposadne letjelice Triton te Reaper. Avioni Peregrine bit će ključna veza između borbenih sustava svih grana oružanih snaga, uključujući avione F-35A Lightning II, A-7A Wedgetail i EA-18G Growler, površinska plovila, kao i kopnene sustave.

D. VLAHOVIĆ

Foto: Gulfstream

Foto: SSB

KATAR KUPUJE

Turski mediji prenijeli su 12. ožujka izjavu Alija İhsana Yavuz, potpredsjednika vladajuće stranke, da će Katar kupiti sto tenkova Altay. Prvih četrdeset bit će isporučeno u dvije godine. Narudžba zvuči zanimljivo u svjetlu činjenice da se Katar već oprema najmodernijim njemačkim tenkovima Leopard 2A7+. Podsje-

timo: Altay je originalno razvijen u Turskoj, a tamošnje je državno Podtajništvo za obrambenu industriju (Savunma Sanayii Başkanlığı – SSB), u studenom prošle godine s tursko-katarskom tvrtkom BMC potpisalo ugovor o proizvodnji 251 vozila za turski KoV. BMC je preuzeo posao od Otokara, tvrtke koja je bila vodeća u

Foto: Indian Navy

NAJAM TREĆE

Indija i Rusija potpisale su ugovor u vrijednosti tri milijarde dolara o najmu treće podmornice na nuklearni pogon koja će u indijske vode stići najranije 2025. Iako točan rok najma nije poznat, izvori navode da će u uporabi indijske mornarice biti najmanje deset godina. Ruska podmornica klase Akula bit će nazvana "Chakra III" i bit će opremljena indijskim sustavima.

Podmornica je stavljena u pričuvu i opremljena u lučki grad Sjeverodvinsk 2014., a izvori kažu da

ALTAYE

razvoju Altaya. Bit će to samo prvi dio isporuke buduće flote od 1000 tenkova, koja će se provoditi kroz četiri etape. Yavuz je dodao da će navedena prva serija biti proizvedena vrlo brzo. BMC treba razviti originalni motor za tenk, a prototipove pokreće motor njemačke tvrtke MTU. Još nisu dostupne informacije o tome u kojoj je

fazi razvoj tursko-katarskog motora snage 1800 KS pa će prve serije za Tursku i Katar ipak biti opremljene njemačkim motorima od 1500 KS. Od ostalih podataka o tenku poznato je da će glavno oružje biti top kalibra 120/55 mm, a prosječna borbeno masa 66 tona.

D. VLAHOVIĆ

AKULE

će ruska strana morati obaviti opsežne radove kako bi ponovno bila prikladna za operativno djelovanje. Radovi uključuju ponovno aktiviranje nuklearnog reaktora koji je napaja te instalaciju i integraciju indijskih sustava. U tom će smislu biti poput novog plovila.

U tijeku su i pregovori o produljenju najma podmornice "Chakra II", koji završava sljedeće godine. S obzirom na to da će nova podmornica stići najranije do 2025., izvori navode da obje strane žele produljiti najam za

najmanje pet godina. "Chakra II" uvedena je 2012. u operativnu uporabu indijske mornarice. "Chakra III" imat će istisninu 8140 tona, podvodnu brzinu 30 čvorova i radnu dubinu 530 metara. Posada će brojiti 73 člana. Opremljena je četirima 650-milimetarskim i četirima 533-milimetarskim lansirnim cijevima za ruske torpede Type 65 i Type 53. Za pogon će vjerojatno koristiti nuklearni reaktor snage 190 MW.

M. PTIĆ GRŽELJ

Ilustracija: Damen

AFRIČKI DAMENI

Damen Shipyards Cape Town (DSCT), južnoafrička podružnica poznate nizozemske brodograđevne tvrtke, 23. veljače svečano je položila kobilicu prvog u klasi višenamjenskih obalnih ophodnih brodova (*Multi-mission Inshore Patrol Vessel – MMIPV*) za južnoafričku mornaricu. Akvizicija MMIPV-a odobrena je u listopadu 2017. u okviru Projekta Biro u vrijednosti od 1,5 milijardi randa (nešto više od milijardu dolara). Novi brod, oznake P1571, bit će dovršen 2021., a očekuje se da će u operativnu uporabu ući u lipnju te godine. Isporučka druge i treće platforme očekuje se tijekom 2022., odnosno 2023. Obalni ophodni brodovi bit će prva južnoafrička plovila dizajnirana s Damenovim Sea Axe pramcem. Riječ je o pramcu u obliku sjekire s ravnim rubovima koji reže vodu, minimalizira udaranje, pruža bolju sigurnost i udobnost te znatno smanjuje potrošnju goriva i emisiju stakleničkih plinova.

Damen je uspješan i u drugim dijelovima Afrike: nigerijska državna tvrtka Homeland Integrated Offshore Services of Nigeria (HIOS), naručila je dodatna dva ophodna broda Damen 3307. Nabava će povećati ukupan broj tih plovila u Nigeriji na osam. Ophodni brodovi 3307 temelje se na Damenovu brzom opskrbnom brodu tipa 3307, imaju jednake performanse i ekonomičnost potrošnje goriva uz najveću brzinu od 30 čvorova. Dobra plovidbena svojstva duguju dizajnu pramca Axe Bow. HIOS je osnovan 2006. s ciljem pružanja potpore međunarodnim tvrtkama koje rade na naftnim i plinskim poljima u Nigeriji, na moru i na obali.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Damen

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: JMSDF

Foto: MHI

JAPANSKE UZDANICE

“Shiranui”, drugi japanski razarač klase Asahi, ušao je 27. veljače u operativnu uporabu Japanskih pomorskih samoobrambenih snaga (JMSDF) tijekom službene svečanosti u brodogradilištu tvrtke Mitsubishi Heavy Industries u Nagasakiju. Prvi brod u klasi postigao je operativnost 8. ožujka 2018. godine. Eskortni razarači opće namjene i istisnine 5100 tona prethodno su označeni kao 2SDD i dizajnirani na temelju razarača klase Akizuki, ali s naglaskom na protupodmorničkom djelovanju umjesto na PZO-u. “Shiranui” (DD-120) porinut je u listopadu 2017. i ušao je u uporabu bez kašnjenja. Razarači klase Asahi hvaljeni su kao štedljivi, zahvaljujući COGLAG pogonskoj konfiguraciji – plinsko turbinski motor i električni pogonski sustav. Dugi su 151 metar i postižu brzinu od 30 čvorova. Moći će ukrcati Mitsubishijev helikopter SH-60J. Naoružanje uključuje sustave za vertikalno lansiranje Mark 41, topove kalibra 62 mm, sustave namijenjene bliskoj borbi (CIWS) i dvije torpedne cijevi Mark 32. Posada će brojiti oko 230 članova. Plovila klase Asahi prvi su brodovi JMSDF-a koji će koristiti radare namijenjene otkrivanju periskopa. MHI je 8. ožujka porinuo ophodni brod istisnine 6500 tona za Japansku obalnu stražu (JCG). Nazvan je “Reimei”, dug 150 m, a bit će treći JCG-ov brod klase Shikishima nakon ulaska u operativnu uporabu 2020. godine. Najveća širina broda je 17 m, a može primiti helikopter na krmenoj palubi. Opremljen je za zadaće i operacije traganja i nadzora, a može preuzeti i ulogu zapovjednog broda. Trošak nabave plovila i pratećeg helikoptera iznosi oko 30 milijardi japanskih jena (270 milijuna dolara).

M. PTIĆ GRŽELJ

POLOŽENA KOBILICA PRVOG KATARSKOG OPHODNOG BRODA

U Fincantierijevu brodogradilištu u Muggianu održana je 27. veljače svečanost povodom polaganja kobilice prvog od sedam ophodnih brodova namijenjenih katarskoj mornarici. Grade se u okviru većeg ugovora, koji uključuje i veliki desantni brod (Landing Platform Dock – LPD) i četiri korvete klase Doha. Svi će biti u potpunosti izgrađeni u Italiji, a Fincantieri se obvezao pružati usluge potpore u Kataru tijekom deset godina po isporuci.

Ophodni brodovi bit će dugi 63 m, široki 9,2 m, postizati će najveću brzinu od 30 čvorova, a moći će izvršavati višenamjenske mirnodopske i borbene zadaće. Posada će brojiti 38 članova. Pogonsko-propulzijski sustav uključuje četiri brodska vijka s promjenjivim

usponom krila, svaki u skladu s dizelskim pogonskim motorom. Plovilo će s pomoću brodske dizalice koja se nalazi na krmi moći manipulirati gumenjankom s tvrdim dnom (RHIB).

Katarski OPV-ovi temelje se na Fincantierijevu 60-metarskom brodu Fast Attack Craft s dodatkom osmocijevnog sustava za vertikalno lansiranje MBDA-ovih projektila MICA.

M. PTIĆ GRŽELJ

Ilustracija: Fincantieri

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i točke II. Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa, KLASA: 023-03/14-03/1, URBROJ: 512-01-14-103 od 19. veljače 2014., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu radnog mjesta u Upravi za obrambenu politiku, Sektoru za međunarodnu sigurnost i obrambenu suradnju, Službi za NATO i EU, Obrambenom odjelu Stalnog predstavništva RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

VIŠI STRUČNI SAVJETNIK, 1 izvršitelj

Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- aktivno znanje engleskog jezika
- ustrojbeni čin: brigadir.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

Petra KOSTANJŠAK

NOVE TEHNOLOGIJE

SIGURNOST NA DLANU: OPREZNO S DRUŠTVENIM MREŽAMA I APLIKACIJAMA!

Foto: Domagoj VLAHOVIĆ; Foto: US Army; Ilustracija: HVG

Uz mogućnost hakiranja i krađe vrijednih informacija, za što u načelu protivnička strana mora imati određene vještine i sposobnosti, postoje i one informacije do kojih se može doći bez imalo napora – sami vojnici pružaju osjetljive podatke putem aplikacija i društvenih mreža, a da možda toga nisu ni svjesni...

Prednosti novih tehnologija u ratovanju imaju i onu tamnu stranu. Sigurnosni problemi vezani uz korištenje tzv. pametnih uređaja, *smartphonea*, tableta i slično, doista su brojni – krađa informacija, otkrivanje identiteta i lokacija, praćenje kretanja vojske i još mnogo toga. Sve nabrojeno može ugroziti cijele misije, pa i ljudske živote. Ono što na prvi pogled izgleda kao naša prednost, u rukama neprijatelja može postati moćno oružje.

Uz mogućnost hakiranja i krađe vrijednih informacija, za što u načelu protivnička strana mora imati

određene vještine i sposobnosti, postoje i one informacije do kojih se može doći bez imalo napora – sami vojnici pružaju osjetljive podatke putem aplikacija i društvenih mreža, a da možda toga nisu ni svjesni.

Kako je i pokazalo nedavno provedeno istraživanje NATO-ova Centra izvrsnosti za strateško komuniciranje (NATO StratCom COE) u Rigi, Latvija, preko privatnih profila vojnika i objava na društvenim mrežama bilo je moguće utvrditi njihov identitet, povezanost s ostalim pripadnicima, aktivnosti, lokaciju i kretanje na

▲
Pametni telefoni u načelu su nesigurni i nemoguće ih je učiniti potpuno sigurnim, čak i ako slijedimo sva pravila i smjernice

vojnoj vježbi te, na kraju, uz pomoć dobivenih informacija utjecati na njihovo ponašanje.

RUSKA ZABRANA

Iz sličnih je razloga prošlog mjeseca ruski parlament izglasao amandman koji vojnicima ograničava korištenje tzv. pametnih telefona kad su na dužnosti, odnosno privatno kad je riječ o informacijama koje se tiču te dužnosti. Dakle, vojnom je osoblju zabranjeno na društvenim mrežama objavljivati bilo kakve informacije o svojim aktivnostima. Zabrana stiže nakon što je niz

NOVE TEHNOLOGIJE

povjerljivih informacija o ruskom djelovanju u Ukrajini i Siriji otkriven upravo preko društvenih mreža. Ruski su vojnici, naime, na Facebooku objavljivali svoje fotografije, koje su otkrile njihovu lokaciju i kretanje. Uz pomoć tih fotografija i drugih objava na otvorenim izvorima, mediji poput Bellingcata uspjeli su otkriti vrlo povjerljive i za rusku vojsku iznimno štetne informacije. U Moskvi su bili prisiljeni poduzeti nešto oštrije mjere od samih preporuka i upozorenja – tijekom obnašanja dužnosti zabranjeno je korištenje bilo kakvih uređaja na koje se mogu pohraniti videozapisi i fotografije te svih onih koji koriste geolokatore i mogu otkriti lokaciju vojnika.

OPASNA TJELOVJEŽBA

Dakle, nisu samo društvene mreže one koje otkrivaju osjetljive informacije. I uporabom nekih aplikacija korisnici nesvjesno mogu ugroziti cijeli sustav. Nešto slično dogodilo se u Sjedinjenim Državama početkom prošle godine, kad su putem aplikacije za tjelovježbu Strava otkrivene lokacije tajnih američkih baza u Siriji i Iraku. Strava je koristila satelitske informacije kako bi na karti bilježila lokaciju i kretanje svojih korisnika prilikom vježbanja odnosno kretanja, a pozornost na to skrenuo je jedan australski student koji je na globalnoj karti aplikacije u Siriji primijetio "brdo svijetlih točkica" i objavio to na Twitteru.

Iz Pentagona su tad najavili zabranu korištenja geolokacijskih mogućnosti pametnih telefona i pametnih satova. Zabrana se odnosi na sve pripadnike raspoređene u operacijama i misijama u svijetu, a naglasak je na korištenju aplikacija koje mogu

Foto: US Army

Iz Pentagona su najavili zabranu korištenja geolokacijskih mogućnosti pametnih telefona i pametnih satova, no podrazumijeva se da zapovjednici na raspolaganju imaju određenu fleksibilnost u primjeni takvih mjera

odati točan položaj i smjer kretanja. Sama zabrana se, dakle, ne odnosi na uređaje, nego pretpostavlja da će vojnici preuzeti odgovornost i isključiti geolokacijske mogućnosti na svojim uređajima.

Zapovjednici na raspolaganju imaju određenu fleksibilnost u primjeni zabrane, kao i u kažnjavanju onih koji će eventualno kršiti pravila. Inače, pripadnici američke vojske redovito se informiraju i obučavaju vezano uz svoje mrežne profile i komunikaciju kakvu bi na društvenim mrežama trebalo izbjegavati.

Početak prošle godine i Bijela kuća objavila je da će iz sigurnosnih razloga unutar Zapadnog krila zabraniti uporabu privatnih mobilnih telefona i uvesti uporabu isključivo službenih. U to su vrijeme i u Pentagonu razmatrali moguću zabranu onosa privatnih mobitela, bilo da je riječ o vojnim ili civilnim djelatnicima. Međutim, takvu bi zabranu bilo teš-

ko provesti s obzirom na to da bi morali osigurati više od 20 tisuća ormarača za pohranu mobitela. Stoga je Ministarstvo obrane SAD-a počelo razmišljati o uvođenju neke posebne obuke ili izdavanju jasnih smjernica za osoblje koje ondje radi.

PARTNER IZVLAČI INFORMACIJE

U britanskom Kraljevskom ratnom zrakoplovstvu prošle je godine također bilo problema zbog korištenja pametnih telefona. Riječ je bila o aplikacijama za upoznavanje partnera, konkretnije o Tinderu. Neki britanski mediji objavili su da su upravo preko Tindera procurile informacije o novim avionima F-35B. Netko je, prema pisanju medija, putem lažnog profila na Tinderu od pripadnika RAF-a navodno izvlačio povjerljive informacije, a nije bilo poznato stoji li iza tog lažnog profila neki pojedinac ili organizacija. Iz RAF-a su bili

Foto: Ministry of Defence of the Russian Federation

Detalj s promidžbenog plakata za novačenje u OS-u Ruske Federacije. Nakon najnovijih zakonskih mjera u Rusiji, teško da će takvi prizori naći mjesto u promidžbenim materijalima

opovrgnuli cijelu priču, istaknuvši da nisu otkrivene nikakve informacije o programu F-35B te da osoba koja je bila uključena u aferu uopće nije bila dijelom tog programa. Međutim, zabrinjavajuća je činjenica da je netko pokušao preko lažnog profila na Tinderu doći do relevantnih informacija pa iako, prema službenim izvorima, većih posljedica nije bilo, i dalje ostaje u zraku sigurnosni upitnik – Kako spriječiti takve pokušaje u budućnosti?

U britanskoj vojsci pokušavaju se držati sličnih smjernica kao i u drugim vojskama – upozoravaju pripadnike vojnog osoblja da tijekom operacija isključe bilo kakav softver koji bi neprijatelju otkrio gdje se nalaze te da budu oprezni kad je u pitanju komunikacija. Kraljevska mornarica na svojim stranicama ističe da su mobiteli danas glavno sredstvo komunikacije te upozorava – “Ako koristite mobitele, zapamtite

da oni nisu sigurni i budite oprezni što govorite.”

HAKIRANA VJEŽBA

Krajem 2018. i Ministarstvo obrane Belgije odlučilo je revidirati ograničenja uporabe pametnih telefona kako bi se spriječila moguća špijunaža. Takva odluka uslijedila je nakon što je otkriveno da su hakirani pametni telefoni vojnika na NATO-ovoj vježbi u baltičkim zemljama. “Znamo da je Rusija zainteresirana za takvu vrstu geopodataka,” rekao je tom prilikom belgijski pukovnik Carl Gil za flamanski javni servis VRT. Pokazalo se da su različite aplikacije, poput one za vremensku prognozu ili društvene mreže, automatski prepoznavale lokaciju korisnika i, iako su lokacije NATO-ovih baza manje-više poznate, informacije koje su hakirane otkrivala su kako se točno provodila vježba. U belgijskoj su vojsci motivirani tim počeli analizirati rizike – na koje se

Foto: UK Ministry of Defence, Ilustracija: HWG

Britanski mediji objavili su da su upravo preko Tindera procurile informacije o njihovim novim avionima F-35B

sve načine mogu koristiti podaci s pametnih uređaja. Sve skupa potaknulo je Ministarstvo obrane da postroži pravila za svoje vojnike aktivne u operacijama pa tako ubuduće na vježbe neće moći nositi pametne telefone. Ministarstvo pritom naglašava da će vojnicima svakako omogućiti kontakt s obiteljima dok se budu nalazili na mjestima na kojima je uporaba mobitela zabranjena.

Jedna od strožih zemalja kad su u pitanju mobiteli u vojsci jest Turska, koja ročnicima zabranjuje njihovu uporabu. Turska vojska svake godine pozove oko 500 tisuća muškaraca na služenje obveznog vojnog roka, a oni do 2015. tijekom služenja nisu smjeli koristiti nikakve mobitele. Prije četiri godine zabrana je malo ublažena, kad su dopušteni tzv. glupi telefoni, što je izazvalo nagli porast prodaje takvih uređaja.

NAČINI ZAŠTITE

No, za razliku od vojnih novaka kojima je najveća želja biti u kontaktu s obitelji i prijateljima, visokopozicionirane osobe koriste pametne telefone za pohranu vrlo osjetljivih informacija pa je zaštita u takvim slučajevima još važnija. Pametni telefoni u načelu su nesigurni i nemoguće ih je učiniti potpuno sigurnim, čak i ako slijedimo sva pravila i smjernice. Besplatne igrice, maliciozni oglasi ili loše podešene postavke mreže i aplikacija mogu kompromitirati uređaj bez znanja njegova vlasnika. To u konačnici može dovesti do otkrivanja povjerljivih informacija, što može imati dalekosežne posljedice za nacionalnu sigurnost. Sama zabrana teško će riješiti sigurnosne probleme jer se ograničenja uvijek mogu zaobići postojanjem nekog uređaja skrivenog u unutarnjem džepu. Neki od savjeta koji bi trebali pridonijeti većoj sigurnosti jesu veća svjesnost o sigurnosti tijekom korištenja pametne tehnologije, postavljanje jakih lozinki odnosno zaštite korisničkog identiteta i šifriranje povjerljive komunikacije.

NEPRIJATELJ U DIGITALNOJ ARENI

Članice NATO-a za pripadnike svojih oružanih snaga izdaju preporuke i smjernice vezano uz pametne uređaje i

NOVE TEHNOLOGIJE

Foto: UK Ministry of Defence

društvene mreže. U NATO savezu također pozivaju na oprez. "Svi moramo biti oprezni i otporni na pokušaje smanjivanja povjerenja u NATO i naše postrojbe. Vidjeli smo neke taktike hibridnog ratovanja protiv NATO-ovih snaga u istočnom dijelu Saveza, uključujući dezinformacije, lažne optužbe o kriminalnim aktivnostima i pokušaje hakiranja ili zastrašivanja naših vojnika na društvenim mrežama. Stoga je važno da NATO-ovi saveznici i dalje obučavaju svoje postrojbe da budu oprezne, uključujući i online domenu. Istodobno, radimo na jačanju kibernetičke obrane i poduzimamo sve potrebne mjere kako bismo zaštitili svoje mreže," poruka je NATO-ova dužnosnika na naš upit o toj temi.

The Wall Street Journal izvijestio je krajem 2017. da su NATO-ovim vojnicima raspoređenim u Poljskoj i na Baltiku bili hakirani pametni telefoni. Pukovnik američke vojske Christopher L'Heureux, zapovjednik NATO-ove Borbene grupe Poljska, za američki PBS opisao je što mu se točno dogodilo. Na kraju jednog dana u bazi, nakon izvršenih za-

▲

Na aplikacije i društvene mreže na pametnim telefonima ne treba gledati negativno zato što su vrlo bitan komunikacijski alat oružanih snaga i javnosti

▶

Korištenje popularnih društvenih mreža na terenu treba pratiti svjesnost o sigurnosti

Foto: Elbit Systems

Pametni telefoni danas se koriste i za neke sofisticirane sustave u osobnoj opremi vojnika, poput izraelskog borbenog sustava Dominator

daća, na njegovu je iPhoneu pisalo "izgubljen iPhone" te kako netko pokušava ući u njegov Apple račun. Mobitel je pritom pokazivao kartu na kojoj je bila označena Moskva. Kako je objasnio pukovnik, hakeri su očito probili prvu sigurnosnu zapreku i uključili opciju praćenja izgubljenog telefona te su ga s pomoću toga cijeli dan pratili tijekom njegovih aktivnosti u bazi.

Zapovjednik nije bio jedina meta jer je još najmanje šest vojnika pod njegovim zapovijedanjem doživjelo slično. Nekoliko mjeseci prije toga, prema pisanju spomenutog medija, jednom se estonskom vojniku također nešto čudno počelo događati s mobitelom – odjednom je na njemu

zasvirala glazba koju nikad nije skinuo na svoj uređaj.

EKSPERIMENT IZ RIGE

Nedavno je NATO-ov Centar izvrsnosti za strateško komuniciranje objavio publikaciju u kojoj je opisan vrlo zanimljiv eksperiment proveden tijekom vježbe savezničke vojske. Istraživački tim Centra ubacio se u redove tzv. neprijateljske strane na vježbi te je pokušao provjeriti koliko podataka može prikupiti u sudionicima vježbe, testirajući obavještajne tehnike kroz različite otvorene izvore – društvene mreže. Tim je želio utvrditi hoće li moći utjecati na ponašanje vojnika na vježbi koristeći podatke koji su o njima prikupljeni u prvoj fazi eksperimenta.

Foto: US Army

Usto, tim je uspio putem društvenih mreža identificirati velik broj vojnika koji su sudjelovali na vježbi, u nekim slučajevima čak i sve članove postrojbe. Uspješno je također odredio njihovu lokaciju, kretanje i oblik vježbe te točne datume pojedinih faza vježbe. Osobni podaci koje su istraživači prikupili bili su vrlo detaljni i u kasnijoj su im fazi omogućili izazivanje određenog ponašanja vojnika tijekom vježbe. Otkrili su da je među vojnicima tijekom vježbe bio vrlo popularan *Instagram*, koji je praktički uživo otkrivao informacije o njima samima i o vježbi. Dakle, samim tim što su vojnici imali pametne telefone i koristili društvene mreže, kompromitirali su vježbu. Publikacija "Postojeća digitalna arena i njezini rizici za djelatno vojno osoblje" objavljena u siječnju ove godine navodi da neprijatelj u današnjoj digitalnoj areni može prikupiti značajnu količinu osobnih podataka o vojnicima koji sudjeluju na vježbi. Te podatke moguće je koristiti kako

pokušavao izazvati neko određeno ponašanje vojnika. *Facebook* je bio dobra polazna točka za utvrđivanje identiteta pojedinaca te otkrivanje njihove međusobne povezanosti predlaganjem novih prijatelja, što ta mreža nudi kao mogućnost. *Twitter* je rijetko bio korišten tijekom vježbe i nije dao nikakve korisne informacije u istraživanju. Za potrebe istraživanja tim je čak izradio lažne stranice na *Facebooku* koje su oponašale službene stranice, primjerice oružanih snaga, kao i nekoliko lažnih korisničkih računa koji su imitirali stvarne ljude iz oružanih snaga. Time se željelo

iz istraživanja je vidljivo i da su oružane snage sve fokusiranije na zlouporabu društvenih mreža. Jedan su od lažnih profila tijekom vježbe prijavile upravo oružane snage koje su bile meta tih napada, a za jednu od stranica izdale su upozorenje.

TREBA I DALJE ULAGATI

Publikacija na koncu donosi zaključak da oružane snage moraju pojačati nadzor i protumjere kako bi umanjile rizike od korištenja društvenih mreža za prikupljanje osjetljivih i povjerljivih informacija. Postavke privatnosti na društvenim mrežama nisu dovoljno snažne te je do informacija moguće doći čak i ako su neke od njih uključene. Unatoč sve većem oprezi uključenih aktera, istraživači su bili iznimno uspješni u svojoj misiji. To znači da i oružane snage i kompanije trebaju i dalje ulagati u poboljšanje sigurnosti.

Među nedostacima koje je istraživanje otkrilo bile su i ljudske

bi se precizno formulirale ključne poruke kojima bi neprijatelj zatim mogao utjecati na neku ciljnu skupinu i kod nje izazvati ponašanje koje ne bi bilo u skladu sa zadaćom.

ZLOUPORABA DRUŠTVENIH MREŽA

Istraživački tim NATO-ova Centra služio se različitim metodama, poput lažnog predstavljanja i psihološke manipulacije, općeg *online* nadzora i uspostavljanja tzv. prijateljstava na društvenim mrežama, pretraživanja otvorenih izvora. Pritom su se orijentirali na *Facebook*, *Instagram* i *Twitter*. Istraživački tim također je izradio *honeypot* stranice koje su trebale privući sudionike vježbe te je otvarao različite grupe na društvenim mrežama u koje su se vojnici učlanjivali. Preko tih grupa *neprijatelj* je prikupljao dodatne informacije i kroz raspravu u grupama

testirali i koliko će kompanijama poput *Facebooka* trebati vremena za uklanjanje lažnih profila i stranica. Nadzorni sustavi društvenih mreža uspješno su razotkrili neke od lažnih profila i stranica. Neki od njih uklonjeni su brzo, neki malo kasnije, a neki uopće nisu uklonjeni za vrijeme eksperimenta. Unatoč tomu, istraživači su nailazili na različite zapreke te su zaključili kako kompanije ipak sve više rade na sprečavanju moguće zlouporabe svojih usluga.

pogreške, što se može promijeniti jedino jačim kontrolama i obukom. Naime, neki su vojnici istraživačima preko lažnih profila i grupa pružili više informacija nego što se moglo naći na njihovim korisničkim računima. Takve ljudske pogreške u digitalnoj areni jedan su od glavnih izazova budućnosti za svaku vojku svijeta. ■

NATO-ov Centar izvrsnosti za strateško komuniciranje (NATO StratCom COE) u Rigi objavio je publikaciju u kojoj je opisan vrlo zanimljiv eksperiment proveden tijekom vježbe savezničke vojske

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih preddiplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- preddiplomski sveučilišni **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- preddiplomski sveučilišni **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnim uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepopunjenosti slobodnih mjesta na pojedinom studijskom programu nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama: www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog preddiplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 25 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- **integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Vojno pomorstvo – do 25 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepopunjenosti slobodnih mjesta na studiju Vojno pomorstvo nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upis na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obavezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, stranici Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" <http://hvu.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel.: 021/354-927, 01/3784-812 i 01/3784-814.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Pentagon je u zahtjevima za fiskalnu 2020. izrazio namjeru kupnje osam aviona F-15EX, modernizirane inačice Eaglea, a u idućem razdoblju želi ukupno 144 aviona koji bi zamijenili aktualne F-15C/D i F-15E. Najzanimljivije je da bi ta nabava trebala biti realizirana *na štetu* F-35A Lightninga II...

ORLOVI SE VRAĆAJU

Ilustracija: Boeing

Avion F-15, ušavši u operativnu uporabu američkog zrakoplovstva sredinom sedamdesetih, u početku je doživio oštre kritike. Dolazile su iz krugova koji su smatrali da je budućnost zrakoplovstva u brojnijim, ali manjim i jednostavnijim borbenim zrakoplovima. Kritike aviona poput F-15 i F-111 uglavnom su se odnosile na veličinu, visoku cijenu, kompleksnost dizajna i zahtjevno održavanje. Takve će kritike s vremenom, kroz operativnu uporabu zrakoplova, biti jedna po jedna opovrgnute. Prve su ih *uštkale* vojne vježbe eskadrila F-15 koje su djelovale iz baza u Europi, gdje su održavale veliku operativnu

Boeingova ilustracija modernog orla, koji tvrtka zove jednostavno **Advanced Eagle**. F-15 još uvijek ima niz prednosti u odnosu na avione pete generacije

raspoloživost. Avion se potom dokazao i u stvarnim ratnim operacijama. U izraelskom zrakoplovstvu briljirao je u zadaći za koju je i dizajniran, a to je prevlast u zraku. Između 1979. i 1985. izraelske *petnaestice* oborile su više od 50 zrakoplova u sukobima sa susjedima, a većina obaranja dogodila se 1982. tijekom rata u Libanonu. Nekoliko godina poslije, 1991., lovačke inačice F-15 iskazat će se u sastavu američkog zrakoplovstva. Tijekom Zaljevskog rata lovci F-15 ostvarili su tridesetak zračnih pobjeda i to ponovno bez vlastitih gubitaka. U tom se ratu iskazala i jurišna "E" dvosjedna inačica Strike Eagle,

koja je u operativnu uporabu ušla samo koju godinu prije.

KRAJ PROIZVODNJE?

Nakon takvih uspjeha nije trebalo dugo čekati na prve izvozne poslove Strike Eaglea. Prvo je 1992. stigla te je odobrena narudžba Saudijske Arabije, koja je spriječila zaustavljanje proizvodne linije. Avioni su dobili oznaku F-15S, a isporučena su 72 između 1995. i 2000. godine. Sposobnosti F-15S bile su manje u odnosu na originalne američke inačice zato što su uklonjeni neki elektronički obrambeni sustavi te smanjena sposobnost radara APG-70S. Osim toga,

Marin MARUŠIĆ

uz zrakoplov su isporučeni i manje sposobni setovi ciljaničkih i navigacijskih podvjesnika Sharpshooter i Pathfinder umjesto standardnih podvjesnika tipa LANTIRN (*Low Altitude Navigation and Targeting Infrared for Night*). Izrael je izabrao jednak tip aviona, koji je dobio oznaku F-15I. Godine 1993. naručio je 21 avion, 1995. još četiri, a do kraja 1999. svi su isporučeni. Iako sposobniji od saudijskog, ni F-15I nije bio na razini američkih aviona (npr. radar APG-70I i izvozna navigacijsko-ciljnička inačica sustava LANTIRN). S druge strane, zrakoplov je dobio i neke nove domaće sustave i sposobnosti, poput Elbitova

sustava za elektroničko ratovanje te prikaznika i ciljnika na kacigi (*Display and Sight Helmet* – DASH). Pilotska kabina primjerena je za uporabu naočala za noćno gledanje. Pogonska skupina obiju *bliskoistočnih* inačica bila je na razini novijih *petnaestica* američkog zrakoplovstva, a činila su je dva Pratt & Whitneyjeva motora F100-PW-229. Izrael i Saudijska Arabija i danas provode brojne modernizacije kako bi tad nabavljene *petnaestice* zadržale vrhunske sposobnosti. No, nakon njihovih narudžbi činilo se da je proizvodnja *orlova* u St. Louisu došla do kraja jer su postojale samo još narudžbe za za-

dnje dodatne avione namijenjene američkom zrakoplovstvu. Naprotiv, novo tisućljeće donijelo je *renesansu* F-15, koji će biti tehnološki iznimno poboljšani. Nove letjelice, koje će biti razvijene za dvije nove zemlje korisnice u Aziji, bit će ne samo na razini nego i napredniji od američkih inačica, a neki će sustavi, oprema i naoružanje postati okosnica i današnjih *naprednih petnaestica*.

NARUDŽBE S ISTOKA

Južna Koreja donijela je u travnju 2002. odluku o novom borbenom avionu koji bi zamijenio stare F-4 Phantome, a izbor je pao na F-15K. *Orao* je pobijedio tri konkurenta: Eurofighterov Typhoon, Dassaultov Rafale i Suhojev Su-35. Po mnogočemu je novi F-15K bio sličan američkoj "E" inačici, ali bilo je i dosta poboljšanja. Među njima su bili i novi motori drugog proizvođača: General Electricovi F-110-GE-129 sa sličnim potiskom.

Zrakoplovi F-15SG singapurskog zrakoplovstva bili su prvi kod kojih je primijenjen sustav za upozoravanje na dolazeće rakete. Dva od spomenutih senzora smještena su u izbočine na objema stranama aviona i niže od kabine

Foto: USAF

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: USAF

Dakle, korejska *petnaestica* postala je prva s GE-ovim motorima koji će se koristiti i u budućim inačicama F-15 za druge zemlje korisnice. Zanimljivo je da se južnokorejsko zrakoplovstvo naposljetku odlučilo za *orlove* s motorima obaju proizvođača. Nakon prvih 40 aviona F-15K, slijedila je serija od 21 s motorima F-100-PW-229, koje ima i domaća flota aviona KF-16. Jedna je od prednosti takve prakse to što u slučaju problema s nekim od tipova motora nije nužno prizemljiti cijelu flotu F-15K, a oba se motora ionako proizvode prema licenci u tvrtki Hanwha Techwin (prije Samsung Techwin). U zrakoplov je ugrađen i sustav za elektroničko ratovanje TEWS (*Tactical Electronic Warfare Suite*), s novom inačicom sustava za elektroničko ometanje ALQ-135M. Zrakoplov je osposobljen i za nošenje novih oružja za djelovanje s udaljenosti, prije svega protubrodске rakete AGM-84D Harpoon, krstareće rakete KEPD-350 dometa 500 kilometara i krstareće rakete AGM-84H SLAM-ER. Singapur je odabrao F-15 kao novi borbeni zrakoplov još 2005., a konkurencija je bila kao u Južnoj Koreji, ojačana s F/A-18. Singapurska inačica *petnaestice* pod oznakom F-15SG tad je bila vjerojatno najbolja na svijetu, a isporuka je tekla od 2009. do 2012. godine. Najznačajnija promjena bila je ugradnja novog modernog Raytheonova višenamjenskog AESA (*Active Electronically Scanned Array*) radara APG-63(v)3. Kod F-15SG prvi se put pojavljuje BAE Systemsov novi proturaketni sustav za upozoravanje CMWS (*Common Missile Warning System*). Senzori sustava nalaze se na donjoj i gornjoj strani zrakoplova, iza zračne kočnice, te na stražnjim rubovima vertikalnih stabilizatora. Usto, na objema je stranama zrakoplova po jedan senzor, malo niže od stražnje kabine u kojoj sjedi operater za upravljanje oružnim

Američko zrakoplovstvo danas raspolaže s više od 400 zrakoplova F-15 u većem broju inačica. U zadnjih nekoliko godina pokrenuto je više programa modernizacije

Modernizirani sustavi na F-15 omogućit će ne samo dugu operativnu uporabu nego i daljnju proizvodnju aviona

sustavima. Sustav pasivno detektira ispuh dolazećih raketa ispaljenih na zrakoplov. Taj izvana lakó vidljiv sustav postat će dio standardne opreme i budućih naprednih inačica F-15. Još jedna mogućnost, koja je bila novost kod inačica F-15K i F-15SG, jesu novi višenamjenski optički senzori. U prvom redu to je ciljnički podvjesnik Sniper XR koji se montira na lijevi podtrupni nosač, a u sklopu njega može biti ugrađen i novi Lockheed Martinov IRST sustav za pretraživanje i praćenje AN/AAS-42 Tiger Eyes (tigrove oči).

NEUSPJEH U JUŽNOJ KOREJI

Vlada Južne Koreje pokrenula je 2012. i treću fazu projekta nabave aviona koji bi zamijenio Phantome i Tigere. Boeing je na natječaju konkurirao s konceptom *petnaestice* nazvanim Silent Eagle (tih orao), koji je predstavio još 2009. godine. Avion je bio 85 posto identičan inačici "K", ali s brojnim sustavima i modifikacijama koji će se poslije primijeniti na novim saudijskim i katarskim inačicama. Najznačajnije je bilo što se išlo u smjeru *stealth* tehnologije, tj. smanjenja radarskog odraza letjelice, pogotovo iz prednje polusfere, što je najkorisnije u misijama zrak-zrak. S tom su svrhom umjesto standardnih spremnika goriva uvedeni novi spremnici u koje je smješteno oružje. S pomoću njih je Silent Eagle mogao bez vanjskih podvjesnika ponijeti kombinacije oružja poput: dvaju AMRAAM-a i dvaju Sidewindera, četiriju AMRAAM-a, dvaju AMRAAM-a i dviju JDAM bombi od 1000 funti ili najviše osam bombi SDB (*Small Diameter Bomb*). Zbog oružja smanjena je količina gori-

va, koje je smješteno samo u stražnjoj trećini konformalnih spremnika. To je smanjilo polumjer djelovanja Silent Eaglea za oko 200 nautičkih milja, i to na 720 nautičkih milja u misijama zrak-zrak i 800 nautičkih milja u misijama protiv površinskih ciljeva. Isticalo se da se takvi konformalni spremnici mogu zamijeniti standardnim spremnicima unutar tri sata u skladu s potrebama misije. Jedna je od vidljivih razlika aviona Silent Eagle u odnosu na sve inačice *petnaestice*, uključujući i lovačke, bila u tome da su vertikalni stabilizatori zakošeni 15 stupnjeva prema van. Tvrđilo se da to pomaže smanjivanju radarskog odraza, manjem otporu zraka i većoj ekonomičnosti leta. Na kraju Silent Eagle nije uspio, a Južna Koreja je u ožujku 2014. službeno izabrala F-35 Lightning II kao novi avion koji ispunjava zahtjeve natječaja.

LET NAD ZALJEVOM

Saudijska Arabija izabrala je u ožujku 2012. godine Eagle kao borbeni zrakoplov koji će uz Eurofighterov Typhoon u budućnosti biti okosnica njezina zrakoplovstva. Ukupno su naručena 84 nova aviona F-15SA, a do danas ih je više od pola isporučeno. Također je odlučeno da će se 68 saudijskih F-15S modernizirati na novi standard. Kod nove saudijske *petnaestice* zastupljeno je više sustava kao i na singapurskim F-15SG, primjerice Tiger Eyes, radar AN/APG-63(v)3 i sustav za upozoravanje CMWS. Promjene je doživjela i kabina, koja je poboljšana, ali zadržan je klasični raspored s trima višenamjenskim prikaznicima za pilota i četirima za operatera oružnih sustava. Logično

Prostor za posadu

Napredna pilotska kabina (prednja i stražnja)
Prikaznici velike površine 11" x 19" (27,9 x 48,2 cm)
Ciljnički sustavi na kacigi JHMCS-II
Pričuvni zasloni

Kormila smjera

Četverokanalni FBW

Komande leta

Digitalni FBW

Krilca

Dvokanalni FBW

Senzori

AESA radar APG-82(V)1
Sustav za elektroničko ratovanje DEWS

Avionika

Misijsko računalo ADCP II
Komunikacijski sustav ARC-210

Stabilizatori

Četverokanalni FBW

Pogonska skupina

F110-GE-129E

Dodatne podvjesne točke

Potkrilni nosači 1 i 9

Ilustracija: Boeing

Donji dio zrakoplova F-15SA na kojem se jasno mogu vidjeti brojne podvjesne točke koje su na raspolaganju kod *petnaestica*

Javno predstavljanje demonstratora kabine s prikaznicima velike površine za buduće zrakoplove Eagle tijekom aeromitinga u Dubaiju 2013. godine. Katarski F-15QA prvi su na kojima će biti korišteni

je da, iako su već bili razvijeni, u avion nisu ugrađeni Elbitovi (dakle, izraelski) prikaznici velike površine. Pilotske kabine podržavaju uporabu JHMCS (*Joint Helmet Mounted Cueing System*) ciljničkog sustava na kacigi. Budući da su sustavi neovisni, svaki od članova posade može ih pojedinačno koristiti. Pilotska kabina također je kompatibilna s uporabom naočala za noćno gledanje (tip AN/AVS-9). Novost kod F-15SA jest to da je riječ o prvoj inačici F-15 kod koje je sustav kontrola zrakoplova potpuno redizajniran. Primijenjen je potpuni FBW (*fly-by-wire*), a u slučaju da je pilot dezorijentiran tu je i Boeingov sustav za ponovno uspostavljanje kontroliranog leta. Novi digitalni sustav upravljanja omogućio je i aktiviranje novih potkrilnih podvjesnih točaka 1 i 9, koje se nalaze na vanjskoj strani svakog krila. Iako one nisu novost jer su bile predviđene i kod prvih *orlova* još tijekom 70-ih, tad se pokazalo da prilično ometaju letne sposobnosti zrakoplova te da su nepraktične i nepotrebne zbog ionako velikog i dovoljnog broja podvjesnih točaka. Na spomenutim podvjesnim točkama omogućeno je i nošenje proturadarskih raketa AGM-88 HARM ili dodatnih raketa zrak-zrak AIM-120C i AIM-9X. Od ostalih oružja, uz standardne bombe zrak-zemlja JDAM s GPS vođenjem, laserski vođene bombe i bombe s dvostrukim navođenjem (laser i GPS), omogućena je i

uporaba protubrodskih raketa AGM-84 Harpoon.

KABINA PETE GENERACIJE

Novost je i BAE Systemsov sustav za elektroničko ratovanje ALQ-239 ili DEWS (*Digital Electronic Warfare System*). Za razliku od prijašnjeg analognog sustava TEWS (*Tactical Electronic Warfare System*), DEWS ima puno bolje performanse i pouzdanost. Novi digitalni prijammnici sustava sposobni su neprestano *oslušivati* šire frekvencijske pojaseve i pritom davati puno precizniji azimut emitirajućih platformi. Ti se podaci mogu povezati s kontaktima koje zrakoplov dobiva i od drugih senzora, poput radara i IC optičkog senzora, ili od drugih platformi. Na taj način posada na svojim prikaznicima dobiva uvid u kompletnu situaciju na bojištu. Sustav za elektroničko ratovanje povezan je i s izbacivačem IC i radarskih *mamaca*, čiji je broj ugradnjom dodatnih lansera u stražnjem dijelu zrakoplova povećan za 50 posto u odnosu na američke "E" inačice orla.

Krajem 2017. objavljeno je da je Katar potpisao ugovor o kupnji 36 novih zrakoplova pod oznakom F-15QA, uz mogućnost nabave još 36 dodatnih. Za razliku od saudijskog, kod novog katarskog F-15 ugrađen je AN/APG-82(v)1, a nos zrakoplova redizajniran je zbog više prostora i mogućnosti ugradnje drugih senzora. Redizajnirana je i struktura

Novi Eagle s potpunim FBW sustavom upravljanja i aktiviranim vanjskim nosačima s proturadarskim raketama HARM. Među oružjem su GPS vođene bombe GBU-38, bombe manjeg promjera SDB, krstareće rakete SLAM, rakete zrak-zrak AMRAAM i Sidewinder

Kolege ili konkurenti? Odluka o nabavi novih *petnaestica* za američko zrakoplovstvo mogla bi biti u koliziji s nabavom F-35

ojačana unutrašnjost krila, a istodobno nije promijenjena njegova aerodinamičnost. U odnosu na F-15SA, poboljšana je kabina. Umjesto više manjih višenamjenskih prikaznika, F-15QA prvi je Eagle koji će biti opremljen Elbit Systemsovom višenamjenskim prikaznicima *na dodir*, velike površine i jednakim za oba člana posade, sličnim kao i kod aviona pete generacije F-35. Kod obiju je *petnaestica* s Arapskog poluo-toka (SA i QA) dodana mogućnost nošenja novih Boeingovih nosača AMBER (*Advanced Missile and Bomb Ejection Rack*), koji omogućuju nošenje veće količine i više tipova naoružanja, ali ponajprije raketa zrak-zrak, i to teoretski najviše 22. Uz korištenje samo novih nosača 1 i 9, broj raketa zrak-zrak povećan je za 50 posto, i to sa zadržavanjem nošenja dodatnih spremnika na potkrilnim stupnim nosačima.

DOMAĆE SLIJEDI IZVOZNO

U sastavu američkog zrakoplovstva trenutačno je oko 400 zrakoplova Eagle, i to gotovo jednak broj novijih jurišnih inačica "E" i starijih isključivo lovačkih "C" i "D". S novim su stoljećem izvozni *orlovi* postali napredniji od onih koji su ostali u Americi. Kako bi se poboljšale njihove mogućnosti, u zadnjih je deset godina pokrenuto više programa modernizacije. Jedan je od njih RMP (*Radar Modernization Program*), koji je obuhvatio sve inačice zrakoplova. Stariji radari APG-63 kod aviona F-15C/D zamjenjuju se novim AESA radarom APG-63(v)3, dok se radari APG-70 kod aviona F-15E zamjenjuju još jednim AESA radarom APG-82(v)1. Raytheon je do kraja 2018. isporučio više od 230 novih radara, a do 2023. njima bi trebala biti opremljena cijela flota američkih *orlova*. Strike Eagle trebao bi dobiti i novi sustav za elektroničko ratovanje koji bi zamijenio stari TEWS u kojem se nalazi i tridesetak godina star sustav za ometanje ALQ-135. Novi BAE Systemsov sustav EPAWSS (*Eagle Passive Active Warning Survivability System*), nadovezuje se na DEWS (*Digital Electronic Warfare System*) te tvrtke i pruža puno veće mogućnosti djelovanja i obrane u uvjetima gdje postoje moderni integri-

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: IDF

Izraelska zrakoplovna tehničarka i F-15 u zrakoplovnoj bazi "Hatzerim". Izrael bi mogao kupiti poboljšane F-15IA

rani protuzračni sustavi. Kod sustava je također za 50 posto povećan kapacitet nošenih radarskih i IC mamaca, kao i kod većine ostalih inozemnih dvosjednih orlova. Sustav EPAWSS trebao bi biti ugrađen u sve zrakoplove tipa F-15E, a odustalo se od ugradnje u "C" i "D". Jedno od poboljšanja koje bi trebali dobiti svi zrakoplovi Eagle novo je misijsko računalo ADCP II (*Advanced Display Core Processor II*). Jedno je od najjačih dosad ugrađenih u neki borbeni zrakoplov, 50 puta brže od računala koje zamjenjuje. Omogućava puno bolje iskorištavanje novih radara i sustava za elektroničko ratovanje te će olakšati usvajanje budućih modernizacija.

INFORMACIJSKO ČVORIŠTE

Zadnjih su godina neke postrojbe koje imaju F-15C počele testirati dva nova podvjesnika koja bi dodatno mogla proširiti mogućnosti djelovanja tih aviona. Manji od dvaju senzora je podvjesnik AN/ASG-34 Legion mase 250 kilograma, u kojem se nalazi pasivniIRST senzor i koji omogućuje otkrivanje i praćenje ciljeva s velike udaljenosti u misijama i situacijama kad je poželjnije nekoristenje radara. Dosta je veći i teži podvjesnik, koji se montira na središnju podvjesnu točku, Talon HATE. On također imaIRST senzor, ali i kompleksni sustav koji povezuje informacije iz različitih izvora. Zrakoplov F-15 djeluje stoga kao informacijsko čvorište umreženo s više ostalih platformi (zrakoplova, brodova itd.). Jedna je od najznačajnijih mogućnosti sustava dvosmjerna komunikacija s lovcem F-22 i prijenos informacija koje Raptor prikuplja preko svojih moćnih senzora, prije svega AESA radara APG-77 i

▲
Svi dosadašnji USAF-ovi F-15 imaju motore tvrtke Pratt & Whitney, a izvozne inačice i General Electricove

sustava za elektroničku potporu ALR-94. Na taj su način mogući scenariji u kojima bi F-22 na prvim crtama ostali neprimijećeni koristeći samo pasivne senzore i radarsku sliku od *petnaestica*, ili bi mogli s prve crte usmjeravati *petnaestice* opremljene brojnim raketama.

VIŠE ESKADRILA I AVIONA

Još 2015. pojavili su se nagovještaji da Zapovjedništvo za zračno ratovanje (Air Combat Command – ACC) američkog zrakoplovstva umjesto opsežnih modernizacija postojećih zrakoplova razmatra učinkovitiju opciju nabave flote potpuno novih zrakoplova četvrtre generacije, kao što su F-15, F-16 ili čak Super Hornet. Potrebu nabave i povećanja broja zrakoplova naglasila je u rujnu prošle godine državna tajnica ratnog zrakoplovstva Heather Wilson, predstavivši potrebe i ambiciju rasta USAF-a s 312 na 386 eskadrila do 2030. godine. Broj lovačkih eskadrila skočio bi s 55 na 62. Nedavno je i zapovjednik ACC-a general zborna James M. "Mike" Holmes istaknuo optimalnu potrebu nabave najmanje 72 nova borbeno zrakoplova godišnje. Dodao je da bi neki od njih mogli biti i novi zrakoplovi četvrtre generacije jer se nabavom samo aviona F-35 ne bi mogao dostići željeni broj. Tijekom ljeta

prošle godine proširila se vijest da Boeing nudi zrakoplovstvu novu inačicu *orla* pod nazivom F-15X. Koliko je tad bilo poznato, zrakoplov se bazirao na nekoliko godina starom konceptu modernizacije *petnaestica* Eagle 2040C i najnovijih modela za izvoz i nije imao neke od *stealth* značajki koje postoje kod koncepta aviona Silent Eagle. Osim što bi se takvom nabavom zadovoljile potrebe za novim zrakoplovima koji imaju sposobnosti F-15, odustalo bi se od preopsežnih modernizacija sadašnje flote lovačkih *petnaestica*, a time i koncepta Eagle 2040C i to bi se pokazalo isplativijim. Uštedjelo bi se i na održavanju jer je operativni trošak po satu leta novog F-15X procijenjen na oko 27 000 dolara, dok je trošak po satu leta kod sadašnjih starijih lovačkih (F-15C/D) *petnaestica* 50 posto veći. Novi zrakoplov lako bi se uklopio u infrastrukturu koja opslužuje sadašnje *orlove*, a pilotima ne bi trebalo puno vremena za prilagodbu na novi avion. Isprva se govorilo da takva inicijativa ne dolazi iz zrakoplovstva, nego iz samog Pentagona. Suzdržanost USAF-a mogla se objasniti usredotočenošću na priori-

Foto: USAF

tetni program nabave F-35A, te da ta grana ne želi da se stekne dojam da je novi F-15X nekakva konkurencija Lightningu nego avion koji mu je komplementaran.

VIŠE OD MILIJARDE ZA OSAM AVIONA

Isprva se pretpostavljalo da će "X" inačica biti jednosjed, sve dok se nedavno nisu počele spominjati dvije inačice, koje bi imale oznaku F-15CX za jednosjed i F-15EX za dvosjed. Zrakoplov će najvjerojatnije imati brojne značajke naprednih inačica izrađenih za inozemne korisnike i sustave kojima se već moderniziraju sadašnji zrakoplovi F-15 u sastavu USAF-a. To uključuje mogućnosti koje su prvi put primijenjene kod saudijske inačice, *potpun* FBW sustav upravljanja, nove potkrilne nosače 1 i 9 i nove AMBER-e. Od tehnologija s katarskog F-15 bit će primijenjeno sljedeće: višenamjenski prikaznici velike površine i novi gornji prikaznik niskog profila koji je dvostruko lakši od prethodnog i zauzima dva puta manje prostora. Kao i kod moderniziranih F-15E, bio bi ugrađen radar APG-82(v)1, sustav za elektroničko ratovanje EPAWSS i novo računalo ADCP II. Također, kao i F-15C, zrakoplov bi trebao biti korisnik

i novog IRST podvjesnika Legion. Jedna su od zanimljivijih nepoznanica motori koji će činiti pogonsku skupinu. Naime, svi dosadašnji USAF-ovi F-15 imaju motore tvrtke Pratt & Whitney. Krajem 2018. objav-

ljeno je da bi za prvih 12 aviona bilo odvojeno 1,2 milijarde dolara u sljedećem proračunu za 2020. godinu. Konačna potvrda stigla je prije nekoliko dana, 12. ožujka: Pentagon je u zahtjevima za raspodjelu proračunskih sredstava u fiskalnoj 2020. izrazio želju za 1,1 milijardom dolara za kupnju osam aviona F-15EX, a u idućem, zasad još nedefiniranom razdoblju, želi ukupno 144 aviona koji bi zamjenjivali aktualne F-15C/D i F-15E. Pentagon tijekom 2020. želi i 949 milijuna dolara za modernizaciju sadašnjih F-15, tj. njihovih radarskih sustava. Najzanimljivije je da bi ta želja mogla biti realizirana na štetu F-35A jer USAF ih u fiskalnoj 2020. želi točno osam manje nego u prijašnjim projekcijama (48, a ne 56).

NEMA BRIGE...

Eagle je tijekom 40 godina prošao dug put: od isključivog lovca i aviona za zračnu prevlast u skladu s maksimalnom *miti kilogram za zrak-zemlja*, aviona za

udare u dubokoj pozadini i aviona za blisku potporu, sve do današnjih novih uloga za koje će možda biti prilagođen. Može biti zapovjedno-nadzorna umrežena platforma koja prima i šalje informacije različitim korisnicima i upravlja brojnim besposadnim letjelicama. Može se prilagoditi i za obrambenu protuzračnu platformu nakrcanu raketama koja presreće salve protivničkih oružja lansiranih s udaljenosti. Eagle ne samo da je ostao relevantan na modernom bojištu nego brojne zadatke može izvršiti bolje od aviona pete generacije. To mu omogućuju njegove glavne prednosti: dolet, nosivost, velik raspon nošenih oružja, a i drugi član posade. Na primjer, među zadacima koje su *petnaestice* uspješno izvršavale bila su i presretanja iznad Aljaske i Aleuta, koja danas vrše Raptori F-22 bazirani u zb "Elmendorf/Richards". Iako ta presretanja ruskih zrakoplova nisu česta, ipak su opterećenje za napredni lovac pete generacije, posebno zbog malog broja proizvedenih Raptora koji su raspoređeni u samo šest operativnih eskadrila. Takve duge misije, uz velike troškove održavanja, često se obavljaju s dodatnim spremnicima goriva, čime se otklanjaju *stealth* značajke F-22, jedna od njegovih najvećih kvalitativnih prednosti. Odobrenje prodaje najmodernijih inačica Eaglea nakon 2000. godine na više se načina isplatilo američkoj strani. Zadržan je Boeingov status drugog najvećeg proizvođača lovaca i borbenih zrakoplova te održavanje njihove proizvodne linije u St. Louisu. Budući da je riječ o dokazanom dizajnu, nabava novih *petnaestica* danas se obavlja bez velikih troškova koji se obično povezuju s razvojem modernih borbenih zrakoplova. To vrijedi i za nove sustave i modernizacije koji su, zahvaljujući više od pet milijardi dolara koje su zadnjih dvadesetak godina uložili inozemni partneri i korisnici, danas na raspolaganju na najnovijim proizvedenim inačicama. Proizvodna linija više je puta bila na rubu zatvaranja, ali u povoljnom bi trenutku stigla neka nova narudžba. Popunjenost proizvodne linije osigurana je do 2022., kad će s nje sići zadnji avioni F-15QA za Katar. Nedavni Pentagonov proračunski zahtjev, koji tek treba biti odobren, najavljuje veliko intenziviranje proizvodnje. Nove bi narudžbe mogle stići iz Katara za dodatnih 36 aviona F-15QA, a možda čak i iz Izraela za novi napredni izraelski F-15 pod oznakom F-15IA. ■

PODLISTAK

TALIJANSKI RATOVI 1494. - 1559.

(V. DIO)

PRELIJEVANJE SUKOBA

USPON KARLA V. HABSBURGOVCA ZAPRIJETIO JE INTERESIMA I AMBICIJAMA FRANJE I. PA JE ŠIROM EUROPE, UKLJUČUJUĆI I ITALIJU, DOŠLO DO NOVIH KAMPANJA I BITAKA...

Nakon Bitke kod Ravenne u travnju 1512. i francuske pobjede nad snagama Svete lige (v. *Rat Cambraiske lige*, HV 573), situacija na talijanskom bojištu bitno se promijenila, ali ne u francusku korist kako se moglo očekivati. Naime, poraz Svete lige rezultirao je snažnim odgovorom gotovo svih švicarskih kantona koji su poslali vojsku na prostor sjeverne Italije. Luj XII. (1462. – 1515.) više nije imao snage za novu bitku pa je napustio Milansko vojvodstvo i povukao se u Francusku. Uz pomoć Švicaraca na čelo Milanskog vojvodstva dolazi Massimiliano Sforza (1493. – 1530.), sin nekadašnjeg gospodara Milana Ludovika Sforze (1452. – 1508.), koji je odmah pripojio i Genovu. Istodobno je u Firenzi uz veliku pomoć vojske Papinske Države razbijena oligarhija koju su nametnuli Francuzi i na vlast je vraćena obitelj Medici.

Stanje se ponovno zakompliciralo iduće godine smrću pape Julija II., čime je postojanje Svete lige postalo upitno. Na papinsko prijestolje dolazi kardinal Giovanni de' Medici (1475. – 1521.), član firentinske vladarske obitelji, koji uzima ime Leon X. Ostao je najviše zapamćen po buli kojom je ozakonio prodaju indulgencija (oprosta grijeha), što je bio povod reformističkom pokretu koji je 1517. poveo Martin Luther (1483. – 1546.) te osnutku protestantizma.

NOĆNI KAOS

Dakle, Francuzi su 1513., unatoč Lujevu odlasku, još uvijek držali dio Milanskog vojvodstva. Međutim, plaćenička vojska iz švicarskih kantona porazila je francusku vojsku

u Drugoj bitki kod Novare 6. lipnja 1513. godine. Primjenjujući vrlo dobro uvježbanu pješačku taktiku kojom su pobijedili gotovo dva stoljeća prije kod Morgartena, Švicarci su porazili francuske snage i natjerali ih na povlačenje. Francusko topništvo, koje je moglo biti prevaga, nije stiglo pravodobno reagirati, što se smatra osnovnim razlogom poraza. U međuvremenu se na francusko tlo iskrcala engleska vojska, što je rezultiralo potpunim povlačenjem Francuza s talijanskog prostora.

Luj XII. umire početkom 1515. pa francuski kralj postaje njegov daljnji rođak Franjo I. (1494. – 1547.). Za razliku od svojeg prethodnika, ulazi u diplomatske pregovore sa Španjolskom i papom, nakon čega izolira švicarske kantone. Odmah ponovno pokreće kampanju u sjevernoj Italiji, u kojoj mu se priključuje Mletačka Republika. Uskoro, 13. i 14. rujna, dolazi do Bitke kod Marignana, jedne od najvećih u svim talijanskim ratovima. Sudjelovalo je više od 60 000 vojnika, od toga 38 700 na strani francusko-mletačke koalicije i 22 200 na strani švicarskih kantona i Milanskog vojvodstva. Bitka je počela dolaskom Švicaraca do Marignana, mjesta blizu Milana, i njihovim iznenadnim pješačkim udarom na Francuze. Okosnicu udara činili su pikeniri, bez topništva i konjanništva. Francuske snage u početku se nisu snašle pa su landsknehti počeli odstupati pod pritiskom švicarskih pikenira. No, ubrzo se konsolidiralo francusko konjanništvo i snažno udarilo u švicarski desni bok. Bitka je nastavljena i tijekom noći, pretvorivši se u potpuni kaos. Brojni

vodeći francuski zapovjednici tad su poginuli, a da se ne zna od čije ruke. Jednaku su sudbinu doživjeli brojni ratnici na objema stranama.

DOLAZAK VENECIJANACA

Bitka je prekinuta tek u najmračnijem dijelu noći, a nastavljena je čim je svanulo. U tom predahu obje su se strane povukle i konsolidirale svoje borbene postroje te ponovno krenule u bitku. Taj je put francusko topništvo bilo spremno. Najveći dio švicarskih pikenira doslovno je formirao gusto zbijenu falangu i frontalno jurišao na francusko topništvo, nastojeći ponoviti uspjeh od prethodnog dana. Francusko je topništvo u tom trenutku masakriralo pikenire. Završni je udarac pikenirima zadalo teško francusko konjanništvo snažnim udarom na njihove prorijeđene i dezorijentirane postroje. Ishodu bitke pridonijeli su i francuski saveznici Venecijanci, koji su stigli oko podneva i odmah napali preostale Švicarce. Gubici na objema stranama bili su iznimno veliki za to vrijeme. Pretpostavlja se da je na francuskoj strani poginulo između tri i osam tisuća, a na švicarskoj između osam i 14 tisuća vojnika. Iako su izgubili bitku, Švicarci su zadržali kanton Ticino. Francuzi su preokrenuli niz poraza protiv Švicaraca, vratili Milansko vojvodstvo te svrgnuli i zatočili Massimiliana Sforzu.

Nakon bitke, u prosincu te godine dolazi do niza susreta pape Leona X. i francuskog kralja Franje I. Rezultat tih susreta je potpisivanje mirovnog sporazuma u Bologni u kolovozu 1516., sukladno kojem je Francuska zajamčila ostanak na vlasti obitelji

Medici u Firenzi, a papin rođak dobio je i novoformirano Urbinsko vojvodstvo. Papinska Država zauzvrat je vratila Milanskom vojvodstvu gradove Parmu i Piacenzu. Ugovorom u Noyonu iste godine francusku je vlast u Milanu priznao i novi španjolski kralj Karlo I. Habsburgovac (1500. – 1558.), koji je naslijedio Ferdinanda II. Katoličkog (1452. – 1516.). Rat Cambraiske lige time je bio završen, ali ne i serija sukoba na tlu poluotoka.

FRONTALNI NAPAD
ANDRÉA DE FOIXA

Novi talijanski rat izbio je nakon što je Karlo I. Habsburgovac zajedno s bratom Ferdinandom I. (1503. – 1564.) naslijedio austrijske

Marinko OGOREC

Bitka kod Pavije, slika nekog od učenika flamanskog renesansnog majstora Joachima Patinira (oko 1480. - 1524.). Na samom dnu slike desno detalj je koji prikazuje predaju francuskog kralja Franje I.

du Mézièresa, nakon čega se ratne operacije sele na talijanski prostor. Prva tamošnja veća bitka vođena je 27. travnja 1522. kod Bicozze, sjeverno od Milana. Ujedinjene carske i papinske snage porazile su francusku vojsku ponovno joj nanijevši ozbiljne gubitke. Nakon bitke francuska saveznica Mletačka Republika potpisala je separatni mir i tako se isključila iz daljnjih ratnih operacija, a Engleska je napala sjever Francuske. U međuvremenu se Karlo V. susreo s izdajom i pokušajem otmice prijestolja pa se počeo baviti dinastičkim borbama, zanemariivši djelomično rat s Francuskom. To je nastojao iskoristiti Franjo I. pokušajem vraćanja Lombardije u svoje ruke, ali u toj je pokrajini ponovno poražen, 30. travnja 1524. kod rijeke Sesije. Nakon toga snage Karla V. ušle su u Provansu i počele opsadu Marseillea. Nastojeći deblokirati Marseille, Franjo je na čelu jake vojske krenuo u presijecanje Karlovih snaga, ali one su izvrucene na vrijeme. Nakon toga Francuzi su počeli opsadu Pavije južno od Milana. Snage Karla V. odlaze deblokirati grad te 24. veljače 1525. počinje odlučujuća i najveća bitka četverogodišnjeg rata. Francuske su snage zbog nesmotrenosti svojih zapovjednika, u prvom redu kralja Franje I., opkoljene i poražene, pri čemu je pobijeno, ranjeno ili zarobljeno više od 15 000 vojnika. Zarobljen je i sam francuski kralj, a ubijen ili zarobljen i veći dio njegova plemstva. Ostaci razbijene francuske vojske povukli su se na matični teritorij. Zarobljeni francuski kralj i veći dio višeg plemstva oslobođeni su nakon potpisivanja mirovnog sporazuma u Madridu 14. siječnja 1526., kojim se Francuska odrekla svih područja Italije, ali i Flandrije, Artoisa i Burgundije. Četverogodišnji rat time je završen. ■

zemlje i 1519. postao car Svetog Rimskog Carstva, poznat kao Karlo V. Koncentracija tolike moći u rukama jedne vladarske obitelji poremetila je inače vrlo krhku ravnotežu tadašnje Europe. Tome se oštro suprotstavio Franjo I., koji se osjetio ozbiljno ugroženim. Situaciju je dodatno otežala Papinska Država jer se Leon X. odlučio za savezništvo s Karlom V. kako bi učinkovito suzbio Lutherov reformistički pokret koji je ozbiljno prijetio novim rascjepom u Katoličkoj crkvi. Četverogodišnji rat počeo je 1521. na zapadu Europe, nakon što je Francuska počela kampanju na Navarru, osvojivši njezine tadašnje posjede u tzv. niskim zemljama, današnjoj Nizozemskoj i Belgiji. Kako je i Navarra bila sastav-

ni dio habsburških posjeda, akcija je izazvala očekivanu reakciju Karla V. Francuze su 30. lipnja 1521. kod Noáina u Navarri porazile ujedinjene snage Kastilje i Aragona. Bitka je vođena na prostranim ravninama između Noáina i Pamplone, a gotovo je nevjerojatno da se francuski zapovjednik André de Foix (1490. – 1547.) odlučio na frontalni napad iako je imao trostruko slabiju vojsku od ujedinjenih španjolskih snaga. Doduše, Španjolci su bili iznenađeni francuskim napadom te su potisnuti s početnih položaja. No, u ključnom trenutku bitke španjolski zapovjednik Fadrique Enríquez (oko 1465. – 1538.) prebacio je svoje teško konjaništvo preko visova Sierre de Erreniege i s leđa

napao francuske snage. Nakon što je razbijena iznenađena francuska zaštitnica, španjolsko konjaništvo udarilo je na središte francuskog borbenog postroja, čime je bitka odlučena. Francuzi su izgubili više od pola ljudstva, a ostatak je bio zarobljen ili u bijegu.

ZAROBLJAVANJE KRALJA

Nakon te bitke Karlo V., papa Leon X. i engleski kralj Henrik VIII. (1491. – 1547.), sklopili su formalni savez protiv Francuske. Vojska te koalicije prešla je u napad, zauzela Mézières na sjeveroistoku Francuske, uz današnju granicu s Belgijom, te ugrozila gotovo cijelu pokrajinu Champagne. No, Franjo I. žestokim je napadom razbio opsa-

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju odredbe članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i odredbe članka 11. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine br. 41/17), objavljuje

INTERNI OGLAS ZA PRIJAM I RASPORED NA SLJEDEĆA USTROJBENA MJESTA VOJNIH SPECIJALISTA U ORUŽANIM SNAGAMA REPUBLIKE HRVATSKE:

- 1. ČASNIK ZA INFORMATIKU, VSSp: 18PS71**, natporučnik vojni specijalist/poručnik fregate vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 4 izvršitelja
- 2. ČASNIK ZA INFORMATIKU, VSSp: 18PS61**, poručnik vojni specijalist/poručnik korvete vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 3 izvršitelja
- 3. ČASNIK ZA SIGURNOSNO TESTIRANJE SIGURNOSNO- INFORMACIJSKIH SUSTAVA, VSSp: 18PS71**, natporučnik vojni specijalist/poručnik fregate vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 2 izvršitelja
- 4. DOČASNIK ZA INFORMACIJSKE SUSTAVE, VSSp: 18CS31**, narednik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 5. DOČASNIK ZA INFORMACIJSKE SUSTAVE, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 3 izvršitelja
- 6. DOČASNIK ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Varaždin – 1 izvršitelj
- 7. DOČASNIK ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Slunj – 1 izvršitelj
- 8. DOČASNIK ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Gašinci – 1 izvršitelj
- 9. DOČASNIK ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 10. DOČASNIK ZA PROGRAMIRANJE, VSSp: 18CS51**, stožerni narednik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 11. DOČASNIK ZA RAČUNALNE MREŽE, VSSp: 18BS51**, stožerni narednik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 12. DOČASNIK ZA RAČUNALNE MREŽE, VSSp: 18BS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 2 izvršitelja
- 13. DOČASNIK ZA RAČUNALNE SUSTAVE, VSSp: 18CS51**, stožerni narednik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 14. DOČASNIK ZA RAČUNALNE SUSTAVE, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 15. DOČASNIK ZA INFORMACIJSKE SUSTAVE, VSSp: 18CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 16. DOČASNIK ZA BESPOSADNE SUSTAVE, VSSp: 22CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Velika Buna – 3 izvršitelja
- 17. DOČASNIK ZA TEHNIČKO UPRAVLJANJE SUSTAVIMA ZA EI, VSSp: 22AS41**, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: Đakovo – 1 izvršitelj
- 18. DOČASNIK ZA EI NEKOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA, VSSp: 22AS41**, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: Đakovo – 2 izvršitelja
- 19. DOČASNIK ZA TEHNIČKU ANALIZU SIGNALA, VSSp: 22AS41**, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: Đakovo – 1 izvršitelj
- 20. DOČASNIK ZA EI KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA, VSSp: 22AS41**, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: Đakovo – 4 izvršitelja
- 21. DOČASNIK ZA EI KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA, VSSp: 22AS31**, narednik vojni specijalist, mjesto službe: Divulje – 1 izvršitelj
- 22. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE (mehaničar za topničko naoružanje), VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 23. TEHNIČAR ZA VOZILA (mehaničar za vozila na gusjenicama), VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 5 izvršitelja
- 24. TEHNIČAR ZA VOZILA (autoelektričar za bojna vozila na kotačima), VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 3 izvršitelja
- 25. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE, VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 4 izvršitelja
- 26. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE, VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 2 izvršitelja
- 27. TEHNIČAR ZA VOZILA, VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 2 izvršitelja
- 28. TEHNIČAR SPECIJALIZIRANI – DEFEKTANT, VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 29. TEHNIČAR ZA VOZILA (mehaničar za inženjerijske strojeve i priključne uređaje), VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 30. TEHNIČAR ZA NBKO OPREMU, VSSp: 31AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 31. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE (mehaničar za topničko naoružanje), VSSp: 31AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 32. TEHNIČAR ZA VOZILA (mehaničar za vozila na gusjenicama), VSSp: 31BS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Zagreb – 1 izvršitelj
- 33. ZRAKOPLOVNI TEHNIČAR, VSSp: 31HS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Velika Gorica - Pleso – 1 izvršitelj
- 34. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: Pleso – 1 izvršitelj
- 35. DENTALNI ASISTENT, VSSp: 33BS41**, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: Divulje – 1 izvršitelj.

Stručna sprema i uvjeti za popunu navedenih ustrojbenih mjesta vojnih specijalista navedeni su u Izmjenama i dopunama Popisa posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista KLASA: 033-01/18-01/1, URBROJ: 512-06-18-16 od 26. lipnja 2018. koji su personalni djelatnici ustrojstvenih jedinica dužni dati na uvid svim zainteresiranim kandidatima.

Jedan kandidat može se javiti na više ustrojbenih mjesta iz oglasa.

Ustrojbena mjesta navedena ovim oglasom, u skladu s odredbom članka 46. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, popunjavaju se prijemom osoblja iz kategorije vojnika/mornara, dočasnika, časnika, službenika i namještenika.

Prijave sa životopisom, na interni oglas, dostavljaju se putem pošte, preporučeno pošiljkom na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, tel.01/3786-862.

Kandidati moraju ispunjavati i uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Rok za podnošenje prijave je 14 (četnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 60. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i članka 60. Pravilnika o izobrazbi (Klasa: 023-03/16-04/18, Urbroj: 512-01-17-4 od 23. veljače 2017.), objavljuje

INTERNI OGLAS

za školovanje djelatnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga na poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijima uz rad u akademskoj godini 2019./2020. uz potporu Ministarstva obrane:

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA TEHNIČKIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: ELEKTROTEHNIKA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: TEHNOLOGIJA PROMETA I TRANSPORT
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: STROJARSTVO
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA PRIRODNIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: KEMIJA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA DRUŠTVENIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: PSIHOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: PEDAGOGIJA
Znanstvena grana: - Andragogija
- Visokoškolska pedagogija
- Opća pedagogija
- Posebne pedagogije

Znanstveno polje: INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - Organizacija i informatika
- Informacijsko i programsko inženjerstvo
- Informacijski sustavi i informatologija
- Komunikologija

Znanstveno polje: EKONOMIJA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: POLITOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA HUMANISTIČKIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: POVIJEST
Znanstvena grana: - Hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA INTERDISCIPLINARNA PODRUČJA ZNANOSTI

Znanstveno polje: VOJNO-ORAMBENE I SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNE ZNANOSTI I UMIJEĆE*

Znanstveno polje: GEOGRAFIJA
Znanstvena grana: - sve grane.

Na interni oglas mogu se prijaviti kandidati koji su završili diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij iz odgovarajućih znanstvenih polja i ispunjavaju opće uvjete iz javnog natječaja visokog učilišta za upis ili kandidati već upisani na poslijediplomske sveučilišne (doktorske) studije u ranijim akademskim godinama iz znanstvenih područja, polja i grana navedenih u internom oglasu.

UVJETI ZA PRIJAVU NA INTERNI OGLAS:

- djelatna vojna osoba (najmanje osobnog čina natporučnika – poručnika fregate)
- državni službenik s najmanje pet (5) godina radnog iskustva i koji sudjeluje u nastavi na sveučilišnim preddiplomskim vojnim studijskim programima
- službena ocjena u zadnje dvije ocjenjivane godine ne manja od "dobar" za djelatne vojne osobe odnosno "uspješan" za državne službenike i namještenike
- znanje engleskog jezika najmanje 65 % po metodi ALCPT/ECL ili STANAG 1111
- spremnost angažiranja za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman"
- * Napomena: S obzirom na to da u RH ne postoji poslijediplomski sveučilišni studij iz znanstvenog polja Vojno-obrambene i sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeće, a u svrhu potpore razvoju HVU-a u visokoobrazovnu i znanstvenu instituciju, osigurat će se financijska potpora Ministarstva obrane za školovanje do dvaju (2) djelatnika na National University of Public Service, Faculty of Military Sciences and Officer Training, Doctoral School of Military Sciences u Mađarskoj (informacije o upisu na poslijediplomski sveučilišni studij dostupne na: <https://en.uni-nke.hu/education/phd-programmes/application>).

UZ PRIJAVU NA INTERNI OGLAS POTREBNO JE PRILožITI:

- životopis s podacima za kontakt (adresa, telefon, e-mail)
- ovjerenu presliku diplome / potvrde o završetku studija s prijepisom ocjena (kandidati koji su završili diplomski studij ili stekli magisterij znanosti iz odgovarajućih znanstvenih polja)
- presliku indeksa s položenim ispitima i potvrdu o zadnjem upisanom semestru (kandidati upisani na poslijediplomske sveučilišne (doktorske) studije)
- motivacijsko pismo (pismo namjere) s uključenom izjavom o spremnosti angažiranja za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman"
- dokaz o objavljenim stručnim / znanstvenim radovima iz znanstvenog područja / polja upisa.

Kandidati prijave za školovanje na poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijima uz potporu Ministarstva obrane Republike Hrvatske trebaju dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb. Rok za podnošenje prijave po internom oglasu je **5. travnja 2019.** godine.

➔ CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

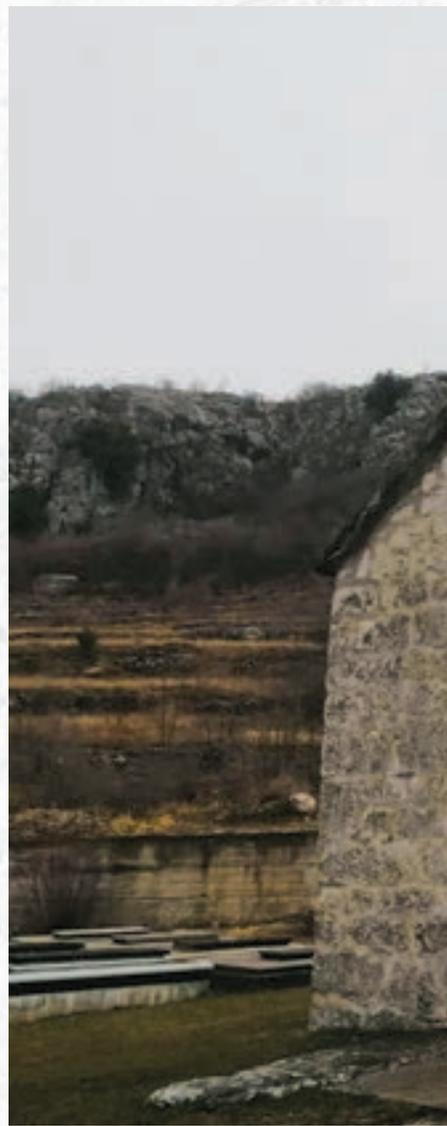
Stara župna crkva svetog Luke u selu Trnbusi koje je spadalo u Gornja Poljica. Stručnjaci smatraju da je sagrađena u XVI. stoljeću, a u njoj se nalazi jedno od najstarijih sačuvanih crkvenih zvona u Dalmaciji

POLJIČKI STATUT

VAŽAN HRVATSKI ZBORNİK OBIČAJNOG PRAVA, KOJI NAM OMOGUĆAVA PRAVNI, EKONOMSKI, DRUŠTVENI, POLITIČKI I POVIJESNI UVID U ODNOS I STRUKTURU STANOVNIŠTVA U HRVATSKOM RAZVIJENOM SREDNJEM VIJEKU, NASTAO JE NA PODRUČJU POLJIČKE REPUBLIKE. NAJSTARIJI SAČUVANI TEKST POTJEČE S KRAJA XV. ILI POČETKA XVI. ST., A PISAN JE POLJIČICOM...

Poljička republika označuje područje istočno od Splita koje se protezalo od rijeke i mjesta Žrnovnice na zapadu do rijeke Cetine na istoku. Obuhvaćala je također područje od mora do iza Mosora, ispod Garduna kod Trilja. Protezala se na oko dvjesto do tristo četvornih kilometara, činilo ju je dvanaest sela (katuna), a dijelila se prema položaju u odnosu na Mosor na Gornju, Srednju i Donju. Ono po čemu je bila specifična njezina je široka autonomija od XIII. do XIX. st., kad ju je ukinula francuska uprava. Dokaz je njezine samouprave postojanje Narodne skupštine, glavnog upravnog tijela koje je bilo sastavljeno od svih građana. Uz Narodnu skupštinu postojao je i Zbor, sastavljen od lokalnih plemića i seoskih knezova. Oni su bi-

▶ Na stećcima pokraj crkve svetog Luke najvjerojatnije su isklesani prikazi borbe jer se radi o dva ukrštena koplja i samostrelu. Ploče vjerojatno datiraju iz druge polovice XIV. ili prve polovice XV. stoljeća

Josip BULJAN, foto: Josip VRANKOVIĆ

rali poljičkog kneza i upravljali javnim poslovima. Veliki poljički knez biran je svake godine 23. travnja, na blagdan sv. Jurja. Bio je vrhovni predstavnik Poljičke republike te najviše pravosudno i izvršno tijelo.

IZ KANONSKOG I RIMSKOG PRAVA

Povjesničari smatraju da su se Poljičani već od XIII. st., nezadovoljni samovlašću određenih velikaša koje je ugarski dvor slabo kontrolirao, otrgnuli od vlasti ugarske krune. Kako bi zadržali plemićka nasljedna prava i samosvijest, poljički didiči (plemenitaši) imali su za cilj očuvati tradicionalne vrijednosti društva na području Poljica. Zbog toga je trebalo stvoriti zbornik običajnog prava koji bi reguli-

rao odnose u društvu i utemeljio autonomni sustav koji će funkcionirati bez obzira na to pod čijim se kraljevstvom ili vlašću našli. Tvorci samog Poljičkog statuta bili su zacijelo popovi glagoljaši koji su jedini poznavali kanonsko i rimsko pravo. Na temelju tih prava stvorili su i Poljički statut, koji se bazirao na individualnom i javnom pravu te jasno utvrđivao društvene, političke i ekonomske odnose unutar Poljičke republike.

NEKOLIKO REDAKCIJA

Poljičani sve do 1322. nisu imali potrebe za statutom jer su pod vlašću knezova bibrirskih vladala napisana prava i običaji koje su dobro poznavali i pridržavali ih se, kao i sami Bibrirci. Kad se ugarski kralj Karlo I.

Robert (1288. – 1342.), s još nekoliko velikaških obitelji odlučio na pohod u južnu Dalmaciju kako bi srušio s vlasti Mladina II. Šubića, javila se prva redakcija teksta. Sadržavala je osamnaest članaka, a kralj ju je odbio. Prilikom spora oko granice između Poljičana i pojedinih Splićana 1333. godine također se spominju želje Poljičana za vlastitom samoupravom. Nakon što je kraljeva žena Elizabeta (oko 1334. – 1387.) u jednom sporu presudila u korist Splićana te zapovjerala kraljevskom banu da kazni poljičke didiče, oni su tražili da im se sudi u skladu s njihovim pravnim običajima, koji su poslije našli mjesto u Poljičkom statutu. Napokon, 1387. bosanski vladar Tvrtko I. (oko 1338. – 1391.), koji je zavladao područjem Poljica, odobrava Poljičanima drugu redakciju statuta. Poljičani su u vrijeme kad su trebali doći pod vlast Venecije donijeli 1440. i treću redakciju. Četvrta je, s većim brojem izmjena i dopuna, nastala 1485., kad Poljičani ponovno dolaze pod vlast hrvatsko-ugarske krune. Premda se spominje i peta, nastala za vrijeme Kandijskog rata 1665., smatra se da je upravo s četvrtom redakcijom nastao završni oblik, koji se uz sitne korekcije održao do 1807., kad je Poljička republika prestala postojati.

ŠESTOSTOLJETNI FENOMEN

Poljički statut pisan je poljičicom, pismom koje se od XV. do XIX. st. koristilo u Poljicima i gotovo cijeloj srednjoj Dalmaciji. Poljičica je zapra-

vo bila jedan od regionalnih tipova hrvatske kurzivne ćirilice, koja je u paleografiji dobila naziv bosančica. Statut je većim dijelom pisan štokavski, a manjim dijelom čakavski. Jasno je dijelio stanovništvo na povlašteni plemićki sloj koji su činili didiči i vlastela (ugričići), neplemenite stanovnike općine, slobodne seljake – pučane, obrađivače plemićke zemlje – kmetiče te stočare – vlahu. Zahvaljujući njegovim normama može se saznati mnoštvo događaja iz života Poljičke republike. Njegovi temelji proizlaze iz društvene arhaičnosti, a specifičan je zbog autentičnosti i vjerodostojnosti. Danas se najstariji sačuvani rukopis Poljičkog statuta čuva u Zagrebu u Arhivu HAZU-a, a stručnjaci smatraju da potječe s kraja XV. ili početka XVI. stoljeća. Ukrajinski filolog i povjesničar Jevgenij Paščenko iznio je podatke koji govore o velikoj sličnosti između Poljičkog statuta i zbornika Kijevska pravda. Uz Vinodolski zakonik, Poljički statut najvažniji je hrvatski pravni spomenik pisan narodnim jezikom. Nastao je kao izraz želje za samoupravom kroz očuvanje narodnog suvereniteta i kolektivnosti u obavljanju javnih poslova te dokaz šestostoljetnog postojanja Poljičke republike. ■

U prethodnom broju Hrvatskog vojnika prepričan je sadržaj transkripta drugog sastanka šestorice predsjednika tadašnjih jugoslavenskih republika, koji je održan 4. travnja 1991. u Beogradu, i veći dio transkripta trećeg sastanka, održanog 11. travnja 1991. na Brdu kod Kranja u Sloveniji. U ovom broju prikazat će se zaključak sastanka na Brdu kod Kranja i sadržaj prvog dijela četvrtog sastanka, održanog 18. travnja 1991. u Makedoniji na Ohridu.

Može se reći da je i treći sastanak jasno pokazao postojanje razlike među sudionicima razgovora o pitanju budućega ustroja Jugoslavije – "savez država" ili "savezna država", uz napomenu da je pred-

u kome živimo", priznaju pravo na suverenost, a ako "ne možemo to prihvatiti, onda treba poći sa stanovišta razdruživanja".

Nakon toga su slovenski predsjednik Milan Kučan i Gligorov zaključili da su sad ipak došli do te ključne razlike i ključnog pitanja – savez država ili savezna država, a Tuđman je rekao da "praktično na temelju dosadašnjih razgovora vidi samo dvije solucije", što je Bulatovića ponukalo na komentar da postoji i treća opcija – da između sebe više nemaju kontakata (poslije je rekao da je tim komentaram samo "testirao Tuđmana"). Tuđman je na to odgovorio:

To je nemoguće, jer postoji zajed-

to bude jedna savezna država. (...) Tuđman je predložio da zajednica suverenih država bude po uzoru na Europsku zajednicu, a referendum o osamostaljenju da se održi u okviru svake republike. Izetbegović je rekao da je stvar u tome ide li se na saveznu državu ili savez država i da je stvar dotjerana točno do mjesta gdje se razilaze. Tuđman je predložio da se u priopćenje za javnost ubaci da su uspostavljena dva koncepta, koncept savezne države i koncept saveza država te da su svi suglasni da se to prepusti referendumu građana, što je podržao i Kučan, zaključivši da su se izostrila dva koncepta i da o njima treba odlučivati u republikama na

napravila nekompletna ekspertna grupa sastavljena od predstavnika četiriju republika (dva predstavnika Makedonije i po jedan predstavnik Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine), a domaćin Gligorov predložio je da se prvo počne s temom referendumu. Izetbegović je smatrao da to treba ostaviti za kraj, a da prvo treba razmotriti "neka prethodna pitanja", kao npr. "međunarodni faktor" i "problemi zajednice". Tuđman je rekao da nije za to, nego da se ide s referendumom koji bi trebalo provesti do kraja svibnja, jer je to jedina konkretna točka koju su zaključili na zadnjem sastanku. Milošević je rekao da je tekst ekspertne grupe

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

PRILOZI ZA RAZUMIJEVANJE PROCJEŠENJA SASTANCI ŠESTORICE PREDSJEDNIKA

sjedniku Tuđmanu bila prihvatljiva samo prva opcija – "savez država" ili razlaz ("razdruživanje"). U tom je kontekstu važna bila izjava makedonskog predsjednika Kire Gligorova, da oni za stolom predstavljaju republike i da se tako i zovu – predsjednici republika ili predsjedništava [republika]. Tuđman je na to rekao da bi se svi morali suglasiti s ovim što je rekao Gligorov i da treba poći od toga da su republike suverene, da su matične republike svojim narodima te da je to stvarnost koja se ne može mijenjati. Netko je na to rekao (u transkriptu nije navedeno tko) – "ali ne u državopravnom smislu", pa je Tuđman odgovorio da su u državopravnom smislu republike suverene i pozvao je okupljene da si međusobno – "u ime demokracije, u ime svog povijesnog iskustva, u ime vremena

nica koja formalno još postoji, a de facto jedva postoji, prema tome moramo polaziti od te situacije. Kazali smo da ne bismo produžavali i produbljivali i političku i gospodarsku krizu, moramo dati prijedloge kako da iz nje izađemo, iz političke i gospodarske krize i to brzo. Jer, to je u interesu svih. Prema tome, hoćemo li iz te situacije? Možemo se složiti da preporučimo da se putem referendumu u svim republikama to pitanje riješi. To je jedno na čemu se možemo suglasiti.

Drugo, da nema drugog, s obzirom na držanje nekih republika. To sam već rekao M. Kučanu i sada ću reći drugima, znači, što se tiče Hrvatske, ako ne postignemo sporazum o savezu suverenih država onda za nas nema druge mogućnosti. Možemo diskutirati o elementima, o sadržaju tog saveza suverenih država, ali ne možemo diskutirati o tome da

osnovi provedenog referendumu. Tuđman je na kraju sastanka ponovio hrvatsko gledište, izrečeno na prethodnim sastancima: *Ja ću vam reći sada hrvatsko gledište. Mi imamo šesnaestoga sabor. I ovo, što ste vi napisali ovdje, da vas obavezuje plebiscit, nas obavezuje Ustav Republike Hrvatske. Ukoliko mi ne postignemo dogovor o savezu suverenih država, mi smo radi izlaska iz političke i gospodarske krize isto tako pred obavezom da donesemo odluku o osamostaljivanju. Prema tome, ako ostaje ovo za Sloveniju, ista ta formulacija, pozivam [se na] naš hrvatski ustav, mora učiti ovdje. I to jeste činjenica, isto tako smo stavili rok do 30. lipnja.*

ČETVRTI SASTANAK: 18. TRAVNJA 1991. - OHRID

Na sastanku u Makedoniji na Ohridu podijeljen je papir koji je

neprihvatljiv jer "u potpunosti zanemaruje činjenicu da Jugoslavija postoji". Prema njegovu mišljenju, iako je tekst orijentiran na dvije političke opcije koje su dominirale u dosadašnjim razgovorima, razrješenje krize i postupak razrješenja ne može napustiti pozitivno-pravni teren i legalitet postojeće države jer "Jugoslavija postoji, a savez suverenih država ne postoji". Milošević smatra da "nitko ne može na silu zadržati bilo koji narod da ostane živjeti u Jugoslaviji, ali nitko ne može na silu bilo koji narod koji živi u Jugoslaviji iz Jugoslavije izdvajati".

Gligorov ga je pitao koje bi bile njegove sugestije za referendum, a Milošević je odgovorio da ako se uvaži međunarodno-pravni legalitet i legetimitet Jugoslavije, onda se u republikama može odlučivati samo o republikama, a ne o Jugoslaviji.

slaviji. Može se govoriti jedino o "općem referendumu o Jugoslaviji koji nije isparceliran stavovima samo onih koji u republikama žive". Tuđman je kontrirao Miloševiću, ponovivši o tome ono što je već rekao na prethodnim sastancima: *U izlaganju predsjednika Miloševića ima jedna velika proturječnost. Kaže, mi smo za očuvanje ovakve Jugoslavije. To znači govori Srbija. Mi, recimo, Hrvatska, a mislim i neke druge [republike], mi nismo za očuvanje ovakve Jugoslavije. Ovakva Jugoslavija, kakva je po sadašnjem Ustavu, više i ne postoji i već smo konstatairali da ona prije svega ne postoji više zbog djelovanja same Srbije, zbog konstituiranja prije svega Srbije, a zatim i svega ostalog. Prema tome, ta fraza - „mi smo za očuvanje ovakve Jugoslavije“, sadrži u sebi nešto drugo, jedan pogled na Jugoslaviju kakvu Srbija želi, a*

ostaje pitanje svrsishodnosti razgovora. Osim toga, meni se čini da u ovim uvjetima pošto diskutiramo o načelu o ovim prijedlozima, ima nedorečenosti, to je u tom smislu. Jer kako je rečeno, gospodin Izetbegović je rekao, da smo se suglasili da su ravnopravna oba stajališta za referendum: očuvanje Jugoslavije kao savezne države ili kao Savez suverenih država. Isto tako, od samog početka našeg razgovora, prisutno je, pa čak i u odluci slovenskog plebiscita već naznačeno, a i u odlukama Hrvatskog sabora, pitanje razdruživanja u samostalne suverene države. Znači, ako bi smo išli sa nekoliko pitanja, onda se i to, kao treće, postavlja. Tako da, apelirao bih na to da se ne vraćamo unatrag od onih zaključaka na koje smo pristali svi koje smo objavili, nego da pokušamo da nekako konstruktivnije tražimo rješenje za izlazak

referendum za sve onda nepotreban i da na njega trebaju ići samo oni koji se žele izdvojiti. Kučan je u jednom trenutku rekao da je "racionalno sprovesti plebiscit u republici, počev od građana" i "jedinka je građanin u republici i to je rezultat koji se utvrđuje". Milošević je rekao da "s obzirom na višenacionalni karakter Jugoslavije i svih njenih republika, mora biti moguće da se kroz rezultate referenduma vidi i kakav je stav naroda koji žive u tim republikama, da bi se onda na osnovu toga mogao da vodi daljnji politički dogovor o mogućem uređenju u odnosima, tokovima izdvajanja itd." Milošević je imao stav da se u Srbiji ne treba provoditi referendum jer Srbija nema nikakvu želju da se izdvoji pa onda ne mora ni rješavati pitanje izdvajanja. Izetbegović mu je odgovorio da se oni uopće nisu

veznu državu ili za savez država". Predložio je da se preporučí republikama da provedu referendum do kraja svibnja, na način kako smatraju da će dobiti najispravnije gledište svoje republike za daljnje razgovore. Milošević je odgovorio da se pitanje "da li ste za savez suverenih država" može postavljati tek ako se prethodno konstituiraju i definiraju te suverene države, zaključivši da "ako nezavisne i suverene države ne postoje kako se može odgovarati na pitanje da li ste za njihov savez, to je stvar najelementarnije logike". Na to mu je Tuđman odgovorio da su "republike i po sadašnjem Ustavu suverene države", te da se Jugoslavija nalazi u prijelaznom, odnosno u kriznom razdoblju i da se "čitava ova rasprava svodi na to da bismo trebali nekako ne produbljavati krizu još više nego što jeste,

ESA RASPADA DRUGE JUGOSLAVIJE

PNJKA BIVŠIH REPUBLIKA SFRJ (V. DIO)

kakvu je već Srbija narušila [sadašnjim]ustavnim poretom i sa kakvim se mi ne možemo suglasiti. Prema tome, a onda se kaže da su i za priznanje naroda na samoopredjeljenje, na izdvajanje itd., što je očita proturječnost u samom pristupu. I treće, gospodin Milošević stalno govori, ako hoće netko da se izdvoji, a ostaje Jugoslavija, teorijski je moguće da se izdvoji svih pet republika, osim Srbije. To znači ako se sve druge izdvoje ostaje Srbija kao Jugoslavija. Očito nonsens, a osim toga i u raspravama dosada je rečeno da četiri republike, sa malim razlikama, su za traženje rješenja na osnovama suverenosti republika kao država. Prema tome, treba polaziti od tih činjenica. Ako ne polazimo od toga što je već razjašnjeno i što je već rečeno itd., onda se vrtimo u jednom krugu bezizlaznosti, onda

iz državne i ustavne krize. Toliko. Milošević je na to odgovorio da je Srbija za očuvanje Jugoslavije kao savezne države, ali ne ovakve kakva je sada sa svojim unutrašnjim uređenjem jer to očigledno nije najbolje rješenje. Treba doći do promjena u njezinu uređenju. Pod kontinuitetom Jugoslavije kao savezne države Milošević misli na "očuvanje kontinuiteta ovakve Jugoslavije kakva postoji po Ustavu od 1974., a s obzirom na sasvim jasno definiran stav Srbije i Crne Gore, koje su republike u ovoj državi, nije ugrožen kontinuitet savezne države, saveznu državu u svakom pogledu formiraju dvije ili više republika koje ulaze u takvu saveznu državu." Ponovio je da se ne može zanemariti činjenica da Jugoslavija postoji. Gligorov je Miloševićevo izlaganje prokomentirao zaključkom da je

definirali "za izdvajanje ili protiv izdvajanja", nego žele li "federativni ili konfederativni princip". Uslijedila je nova konfrontacija između Tuđmana i Miloševića. Tuđman je rekao da je bit problema u tome što je "Srbija zainteresirana za održavanje ovakve ili još centralističke Jugoslavije" te da bi bilo dobro vidjeti odgovor srpskog naroda na pitanje je li za saveznu državu ili prihvaća savez država, jer "ako srpski narod ne prihvaća kao ni Milošević uopće ideju saveza suverenih država, onda bi to značilo da su iscrpljene sve mogućnosti za zajednički suživot". Za Hrvatsku je rekao da "mi ni jednog momenta nismo odustali i u okviru referenduma od tog pitanja - prava na samoodređenje do samostalnosti, do suverenosti prema tome bez obzira što smo se složili da postavimo i ova pitanja za sa-

nego u toj krizi naći neka rješenja koja će osigurati i suverenost republika i po mogućnosti evo zadržavanje zajednice suverenih republika kao država ukoliko nađu zajednički interes". Prema tome, i ovaj nastavak razgovora, odnosno izneseni suprotstavljeni argumenti, pokazuju da ni na četvrtom sastanku predsjednika republika stajališta o budućem ustroju Jugoslavije ne samo da nisu usuglašena, nego da se predsjednici, iako su suglasni da se referendum treba održati, ne mogu dogovoriti o načinu provedbe referenduma, odnosno da se razilaze po pitanju tko odlučuje o budućem ustroju ili opstanku Jugoslavije: republike ili narodi? (Sadržaj izvora preuzet od: Roman Domović, *Informacijske operacije u medijskom prikazu Domovinskog rata*) ■

Prvi hrvatski gardijski zdrug ustrojen je u veljači 1994. kao specijalna vojna postrojba za izvršavanje posebnih i najsloženijih borbenih zadaća

Uz šest maraka 1. hrvatskog gardijskog zdruga, na arčiču se nalazi i oznaka vrhovnog zapovjednika OSRH

MARKE - 1. HRVATSKI GARDIJSKI ZDRUG

Od 11. ožujka ove godine u poštanskom su prometu nove četiri marke RH iz serije "Hrvatski Domovinski rat": 1. hrvatski gardijski zdrug, 2. gardijska brigada "Gromovi", 3. gardijska brigada "Kune" i 4. gardijska brigada "Pauci". Svaka je marka tiskana u nakladi od 60 tisuća primjeraka po motivu, u svojem arčiču od šest maraka i s jednim privjeskom, dok je omotnica prvog dana jedna

Nominalna je vrijednost svake marke 8,60 kn i one odgovaraju cijeni poštarine za razglednice i pisma do 50 gr u međunarodnom poštanskom prometu. Zbog toga će ove marke biti vrlo važno sredstvo promocije Domovinskog rata u inozemstvu. S obzirom na ove hvalevrijedne motive

povezane s najnovijom hrvatskom vojnom poviješću, u idućim brojevima Hrvatskog vojnika bit će pisano o svakoj marki, počevši sa Zdrugom. Prvi hrvatski gardijski zdrug ustrojen je 25. veljače 1994., bila je to najelitnija postrojba Hrvatske vojske i jedina koja je u svojem sastavu ujedinila

različite vojne formacije: padobransku bojnu, oklopno-mehaniziranu bojnu, postrojbe za elektronička djelovanja i topništvo, a imala je vlastite transportne i lake borbene helikoptere. Glavni nositelj ustrojavanja bila je specijalna postrojba Ministarstva obrane RH Bojna "Zrinski" i specijalne postrojbe Glavnog stožera HV-a, a ustrojen je kao specijalna vojna postrojba za izvršavanje posebnih i najsloženijih borbenih zadaća. Trojezični tekst marke koji opisuje ulogu Zdruga u Domovinskom ratu potpisuje Tomislav Sabljio, tajnik Udruge veterana "1. hrvatski gardijski zdrug": "1. hrvatski gardijski zdrug imao je vrlo važnu ulogu u operacijama Cincar, Zima '94, Bljesak, Skok 2, Ljeto '95, Oluja, Maestral i Južni po-

Za razliku od prethodnih godina, prve ovogodišnje marke iz serije "Hrvatski Domovinski rat", nalaze se zajedno na jednoj omotnici prvog dana

Prvi hrvatski gardijski zdrug sudjelovao je u različitim oslobodilačkim operacijama tijekom Domovinskog rata u kojima su oslobođeni brojni hrvatski gradovi. Na markama Gračac, Drniš i Obrovac

tez od kojih su neke izvodili u ekstremno teškim klimatskim uvjetima. Nakon završetka Domovinskog rata postrojba je nastavila sa specijalističkim obukama koje su provodene po najvišim NATO-ovim standardima uz nadopunjavanje ratnim iskustvima stjecanim u Domovinskom ratu." Tijekom 2000. godine Prvi hrvatski gardijski zdrug bio

je priključen novoustrojenoj 350. obavještajnoj brigadi i Bojni za specijalna djelovanja; poslije u preestroju HV-a ugašen. Sljedeće marke iz serije "Hrvatski Domovinski rat", sukladno Programu izdavanja prigodnih poštanskih maraka RH u 2019. predviđene su za 27. rujna i prikazivat će motive specijalne policije. ■

ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Informativnu i poučnu marku pod nazivom "Europski dan zaštite osobnih podataka" tiskala je u siječnju ove godine Hrvatska pošta Mostar. Marka je povezana s Europskim danom zaštite osobnih podataka koji se obilježava

Prema Općoj uredbi o zaštiti osobnih podataka, osobni je podatak bilo koja informacija koju osobu može identificirati

28. siječnja, a na prijedlog Odbora ministara Vijeća Europe, još od 2007. Glavni mu je cilj upoznati europske građane s razlozima i načinima prikupljanja i obrade osobnih podataka, te s njihovim pravima i obvezama. U zemljama Europske unije na snazi je Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (engl. *General Data Protection Regulation*, GDPR) od 25. svibnja 2018. Uvođenje GDPR-a posljedica je razvoja suvremene digitalne ekonomije odnosno ubrzanog razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje istodobno stvaraju nove izazove i ugroze privatnosti i zaštite osobnih

Na prijedlog Europske komisije, u travnju 2016. godine Europski je parlament donio Opću uredbu o zaštiti podataka

podataka. Prema odredbi osobni je podatak bilo koja informacija koja osobu može identificirati. Regulatora se odnosi i na sve zemlje izvan Europske unije koje koriste podatke europskih građana ili im prodaju robu ili usluge. Ovom uredbom građanima je omogućen jednostavniji pristup njihovim podacima te mogućnost informiranja o tome na koji način i u koju se svrhu ti podaci obrađuju. Uvedeno je i "pravo na zaborav", odnosno mogućnost da ispitanik zatraži od poduzeća i organizacija brisanje svojih podataka, uz uvjet da ne postoje zakoniti razlozi za njihovo zadržavanje. Posebna su

skupina djeca i mladi koji su prepoznati kao osobito ranjiva skupina jer često nisu svjesni opasnosti kojima se izlažu prilikom neopreznog upravljanja svojim osobnim podacima. U Hrvatskoj je nositelj aktivnosti vezanih za zaštitu osobnih podataka Agencija za zaštitu osobnih podataka, i ona djeluje samostalno i neovisno o izvršnoj i zakonodavnoj vlasti.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 20 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnog preddiplomskog i diplomskog studija (3 + 2 god.) na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot – do 20 kadeta.

Rok za podnošenje prijava je **19. travnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice, rodnog lista, svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole ili uvjerenje o pohađanju srednje škole

- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci
- potvrdu o upisanom prvom semestru u prvom upisnom roku u srpnju 2019. godine (dostavlja se nakon upisa na fakultet).

Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak sve kandidate/kinje koji su se prijavili u utvrđenom roku.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15, te br. 42/14, 134/15 i 109/16) i posebno vrednovanje na selekcijskom letenju i pripremnom kampu.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog preddiplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

 MULTIMEDIJA

Predstavljen Xiaomijev Mi 9

Xiaomi je u Barceloni predstavio dugoočekivani *flagship* pametni telefon Mi 9. Ima četiri kamere, od kojih su tri sa stražnje, a jedna s prednje strane. Glavna stražnja kamera ima Sonyjev IMX 586 senzor od 48 MP, a *društvo* joj prave telefoto kamera od 12 MP opremljena optičkim zumom s mogućnošću uvećavanja do dva puta te širokokutna kamera od 17 MP s kutom snimanja od 117 stupnjeva. S prednje je strane kamera za selfije razlučivosti 20 MP, koja koristi umjetnu inteligenciju (AI). Xiaomi se pobrinuo za zaštitu uređaja od habanja pa su stražnje kamere presvučene finim safirnim staklom. Mi 9 opremljen je Snapdragon 855 procesorom, a zaslon je AMOLED, FHD + razlučivosti, koji pokriva čak 90,7 % prednje strane i zaštićen je Gorilla Glass 6 staklom. S omjerom stranica 19,5 : 9, uređaj nudi osvjetljenje od ukupno 6000 nita te kontrast 60 000 : 1, dok je čitač otiska prsta ugrađen u zaslon. Mi 9 pokriva čak 103,8 % NTSC spektra, a zahvaljujući mogućnostima Sunlight Mode 2.0 te Reading Mode 2.0, poboljšano je korištenje na otvorenom. Pri jakom Sunčevu svjet-

lu Sunlight Mode 2.0 automatski će prilagoditi osvjetljenost zaslona za 39 % u odnosu na standardni način rada, dok će Reading Mode 2.0 temperaturu boja podignuti s 32 na 256 razina. Baterija od 3300 mAh bit

će uz ultrabrzi punjač od 20 W spremna za samo sat vremena, dok će značajka Dark Mode osigurati pametnu štednju. Naime, potrošnja baterije uz nju pada za značajnih 83 % kad se koristi 100-postotno osvjetljenje te za

50 % kad se koristi 50 % osvjetljenja. Mi 9 dolazi u inačicama od šest ili osam GB RAM-a te 64 ili 128 GB interne memorije. U Hrvatskoj će biti dostupan krajem ožujka. Cijena inačice 6/128 GB bit će gotovo 400 eura.

SSD vrijedan pažnje

Zahvaljujući napretku tehnologije i snižavanju cijena SSD je, i to velikog kapaciteta, moguće kupiti za prihvatljiv iznos. Diskovi GOODRAM CX400 dostupni su u različitim kapacitetima, od osnovnih 128 GB do čak 1 TB (1024 GB). Stižu u formi 2,5-inčnog diska pa su kompatibilni i za ugradnju u prijenosna, odnosno stolna računala. Povezivanje je izvedeno standardno, SATA konektorom. Disk dolazi u plastičnom kućištu, dimenzije su 100 mm x 69,85 mm x 7 mm, a masa oko

40 grama. Profil diska nešto je niži od standardnog čvrstog diska pa će SSD biti pogodan i za ugradnju u iznimno tanke prijenosnike. Proizvođač navodi performanse do 550 MB/s za čitanje i do 490 MB/s za zapis kad su u pitanju linearne performanse, te 77 500 IOPS-a za čitanje i 85 000 IOPS-a za zapis kad su u pitanju nasumične 4K performanse. Sučelje je klasično, SATA 6 Gbps, tako da će eventualna nadogradnja računala ili prijenosnika biti jednostavna. Disk radi s AHCI uprav-

ljačkim programima, podržava SmartECC, SmartFlush, Guaranteed Flush i SmartZIP tehnologije. Memorijski moduli su 3D NAND,

a zahvaljujući njima omogućen je velik kapacitet i prihvatljiva cijena, koja za GOODRAM CX400 od 512 GB iznosi oko 60 eura.

Pripremio Ivan HORVAT

Povoljniji Fitbit

Fitbitova Versa jedan je od zanimljivijih pametnih satova predstavljenih prošle godine. Uz atraktivan dizajn te većinu opcija koje danas tražimo od nosivih uređaja, pažnju privlači i cijenom od 200 dolara. Versa je jeftinija od razvikanije konkurencije poput Appleovih i (većine) Samsungovih satova, a na tržištu se zahvaljujući kineskim tvrtkama i dalje mogu naći povoljni uređaji. Fitbit je predstavio novu inačicu Verse, čiji je glavni adut cijena od 160 dolara, dakle 40 dolara manje od originalnog modela. Ime sata – Versa Lite Edition, kao i

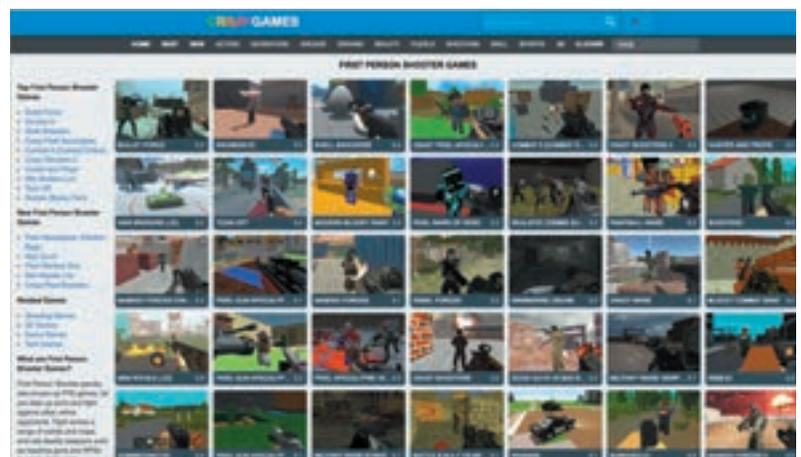
povoljnija cijena, jasno upućuju na to kako novi model nema sve opcije kao prošlogodišnji, ali dojam je da većini (potencijalnih) korisnika to neće previše smetati i da će pristati na određene kompromise. Jeftiniji model tako nema opcije poput praćenja plivanja, mogućnosti plaćanja preko NFC-a, pohrane glazbe na samom satu, Wi-Fija, a umjesto triju tipki sa strane, dolazi samo s jednom. Potonje je najveća promjena što se tiče izgleda jer su, osim u tome, gotovo identični. Korisnici će povoljno dobiti dobar sat s baterijom koja može, ovisno

o uporabi, izdržati četiri i više dana. Versa Lite pratit će aktivnosti vezane uz vježbanje i spavanje, otkucaje srca, bit će dostupne brojne aplikacije, GPS (ali mora se povezati s telefonom), imat će mogućnost pametnih obavijesti itd. Za korisnike koji još nemaju pametni sat i razmišljaju o kupnji prvog, kao i za one koji traže osnovne opcije vezane uz praćenje vježbanja, Fitbitov Versa Lite čini se zanimljivom i primamljivom opcijom

www.crazygames.com/t/first-person-shooter

Moglo bi se pretpostaviti da čitatelji Hrvatskog vojnika koji su skloni videoigrama preferiraju tzv. pucačine iz prvog lica ili FPS-ove (*First Person Shooter*). Portal Crazy Games prikupio je čak 291 FPS i učinio ih raspoloživim za preuzimanje. U ponudi su igre za desktop računala i laptove, ali i za mobilne uređaje, tj. pametne telefone i tablete. Nismo imali priliku isprobati ponuđene igre, no ima zanimljivih naslova kao što su Realistic Zombie Survival Warfare ili Crazy Wars, klasici kao Doom 3, pa čak i igara koje su FPS inačice nekih legendi, npr. PacMan FPS. Za kraj smo ostavili ono najbolje: sve su igre besplatne za preuzimanje i igranje!

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.
Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook

facebook.com/hrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/hrvvojn

CRO MIL
MILITARY CHANNEL

Gledajte naše
filmove...

YouTube

youtube.com/c/hrvatskiVojnikMagazin

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojnika.hr

www.**hrvatski-vojnika**.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hrvojnika@moj.hr